

huller, ændre vandstanden eller foretage forskellige terræændringer. Jeg tror, at der vil være et større ønske om at anvende de her muligheder, hvis man ikke bliver bundet på hænder og fødder ud i al fremtid.

Så kan man spørge sig selv, hvor interessant det vil være for dem, der nu går ind i de her projekter, efterfølgende at føre dem tilbage igen, hvis det viser sig, at de skal hen og fylde huller med vand, ændre terrænet igen, genopdyrke det eller dræne områder. Jeg er sikker på, at frivilligheden vil betyde, at der er langt flere, der vil bevæge sig ind på de områder, og det er sådan set det, der er hele ideen i det.

Hr. Martin Lidegaard nævner CAP-reformen, de elementer, der kan ligge i CAP-reformen, som også vil kunne gavne, om jeg så må sige, det her område. Der arbejdes jo i øjeblikket med gennemførelsesbestemmelserne til rådsforordningen, og vi regner med, at de vil være klar her i begyndelsen af foråret. Der er det klart, at de muligheder, vi vil have i gennemførelsesbestemmelserne, formodentlig vil kunne supplere en del af de ønsker, vi måtte have også med det her forslag.

Så vil jeg godt sige til både Det Radikale Venstre og Enhedslisten, at der kommer som sagt et naturbeskyttelsesforslag fra miljøministeren. Nu er det jo ikke sådan, at det er noget særlig stort ønske fra hverken den ene eller den anden minister, at deres ressort sådan bliver truet af andre. Det er selvfølgelig også derfor, at Natura 2000 er trukket ud af det her forslag. Men naturbeskyttelsesloven vil vi se meget, meget hurtigt.

Med hensyn til klageadgang så mener jeg, at klageadgangen er bred. Jeg mener at kunne huske, at det er tre organisationer, som hr. Keld Albrechtsen også gjorde opmærksom på, nemlig Naturfredningsforeningen, Friluftsrådet og Dansk Landbrug, så jeg mener egentlig, at repræsentationen er tilstrækkelig bred.

Så til sidst til hr. Mogens Nørgård Pedersen om bemyndigelser: Det er fuldstændig korrekt, at der i realiteten er mange bemyndigelser, men de indsnævres jo væsentligt, hvis vi kigger på bemærkningerne til lovforslaget, hvor det i meget stor udstrækning bliver udpenslet, hvad bemyndigelserne i realiteten kan bruges til. Jeg vil godt give det tilsagn, at de implicerede parter i forbindelse med udarbejdelsen af det videre arbejde med bekendtgørelser får mulighed for at deltage i det arbejde, sådan at vi kan sikre, at alle måtte blive hørt.

Endnu en gang tak for de positive udsagn. Jeg bidrager selvfølgelig meget gerne til en effektiv udvalgsbehandling.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Kaj Ikkast):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 113:

Forslag til lov om landbrugsejendomme.

Af fødevarerministeren (Mariann Fischer Boel). (FremSAT 12/12 2003).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jens Kirk (V):

Lov om landbrugsejendomme skal erstatte den hidtidige landbrugslov. Samtidig koncentrerer lovens regler om erhvervelse og struktur. Lovforslaget skal ses i sammenhæng med to andre lovforslag, nemlig lov om drift af landbrugsjord og lov om hold af dyr.

De tre love skal alle tilstræbe en bæredygtig udvikling af landbruget. Det er fortsat en målsætning at opretholde en betydelig landbrugsproduktion, og erhvervet skal derfor have gode muligheder for at tilpasse sig strukturen i de nye markedsvilkår.

Kl. 15.15

Den nye EU-reform er et skridt på vejen til liberalisering og fjernelse af subsidier, som alle partier jo støtter. Det betyder, at landmændene og deres familier står over for en stor udfordring. Derfor er det nødvendigt med nogle langsigtede, faste rammer, så landbruget kan tilpasse sig den ny markedssituation.

Loven giver mulighed for, at ejeren kan drive landbrugsejendomme erhvervsmæssigt eller

mere eller mindre lade jorderne overgå til naturformål. Behovet for arealer til rekreativ anvendelse kan også bedre tilgodeses.

Forslaget giver endvidere naturinteresserede fonde mulighed for at købe jord til naturområder. Det er hensigten, at der skal være åbenhed om disse fondes formål. Der lægges også op til, at ejere af vandforsyningsanlæg kan købe landbrugsjord til drikkevandsbeskyttelse.

Med lovforslaget kan enhver landmand, der opfylder de skrappe uddannelseskra, erhverve ca. 400 ha eller højst 400 ejendomme inden for en luftlinje af 10 km fra sin bopæl. Hver ejendom kan suppleres op til 200 ha inden for en radius af 2 km fra den enkelte ejendom. Det skaber fleksibilitet inden for rammerne.

For forpagtning til samdrift foreslås en grænse på 500 ha eller 5 landbrugsejendomme uden arealbegrænsning, dog således at landmanden altid kan forpagte arealer fra 2 landbrugsejendomme ud over, hvad han ejer. Der gælder derimod ingen afstandsgrænse for forpagtning.

Samdrift af landbrugsejendomme, der lovligt ejes af samme ejer, skal kunne ske uden begrænsning med hensyn til areal, afstand og ejendomme.

Bygningerne på de erhvervede ejendomme kan fraskilles, bortset fra de bygningssæt, hvorfra bopælspligten opfyldes.

Adgang for de såkaldte § 20-selskaber til at købe landbrugsejendomme lempes, idet der åbnes op for, at både landmanden i selskabet og investorerne kan eje deres aktier eller anpartar i holdingkonstruktion. Kredsen af investorer udvides med samlever, søskendebørn, svigerforældre.

Reglen om fortrinsstilling foreslås også forenklet, således at landmænd, der ejer over 30 ha, men under 70 ha, kan gøre fortrinsstilling gældende op til 70 ha forud for landmænd, der bliver ejere af mere end 200 ha.

Endelig foreslås en ændring af den betydelige ligestilling mellem mænd og kvinder. Ægtefæller ligestilles, og man kan nu købe ejendomme, uanset hvor mange ægtefællen ejer, vel at mærke hvis man opfylder uddannelseskra.

De mere rationelle og specialiserede landbrug betyder, at de direkte beskæftigede i landbruget ikke længere er nok til at skabe liv på landet. Derfor gør lovforslaget det nemmere at fjerne landbrugspligten for ejendomme under 2 ha og på ejendomme med fredskov. Derved bliver det mere attraktivt for byfamilier og liberale erhverv at flytte på landet.

Det foreslås, at jordbrugskommissionerne opretholdes indtil videre. Det foreslås endvidere samtidig, at der for varetagelse af natur- og miljøhensyn sker en udvidelse med to medlemmer, der udpeges af amtsrådet efter indstilling af Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening. Den hidtidige vetore foreslås afskaffet. Og i tilfælde af uenighed er formandens stemme afgørende ved stemmelighed.

Endvidere foreslås, at betydelig flere sager om sammenlægning og udstykning og ophævelse af landbrugspligt kan gennemføres på baggrund af en erklæring fra en praktiserende landinspektør.

Dette lovforslag giver landbruget administrative forenklinger og rammebetingelser, og det har de brug for i landbruget. Venstre støtter forslaget.

(Kort bemærkning).
Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Jeg går ud fra, at hr. Jens Kirk mente, at det var 4 ejendomme, som landmændene kunne eje, og ikke 400, for så er vi ude i nogle store arealer. Jeg tror, det var en fortalelse.

Men nu, vi er ude på de store afstande og på lang sigt, så vil jeg da gerne spørge hr. Jens Kirk, om 10 km afstand i luftlinje virkelig er hensigtsmæssig. Vi er nogle, der bor i nærheden af en fjord. Andre bor i nærheden af et bælt. Det betyder altså, at man kan eje en ejendom på begge sider af en fjord – f.eks. Limfjorden. Man kan eje en ejendom på begge sider af Lillebælt. Måske er begrænsningen på de 10 km lagt ind for, at man ikke skal kunne eje på tværs af Storebælt. Så der ligger selvfølgelig en begrænsning.

Men er det ikke uhensigtsmæssigt, at afstandskravene er så vidtstrakte, når det så samtidig er i luftlinje, hvilket vil give noget uhensigtsmæssig transport mellem ejendomme?

(Kort bemærkning).
Jens Kirk (V):

Jeg vil sige til hr. Mogens Nørgaard Pedersen, at man selvfølgelig kan finde eksempler, hvor det virker uhensigtsmæssigt. Men hvis man i øjeblikket f.eks. bruger en maskinstation, så vil det nok også i fremtiden være sådan, at den så arbejder på begge sider, hvis det f.eks. skulle være på begge sider af Limfjorden.

Jeg tror, at det er de få eksempler, vi kommer ud i her, og ellers vil en luftlinje altid være at foretrække, fordi vi så i fremtiden undgår den diskussion om, hvilken vej der er den nærmeste.

Vi har haft ualmindelig mange diskussioner om, at »hvis jeg lige kører den vej, ja, så når jeg lige derover inden for den grænse«. Det slipper vi for nu, men jeg erkender, at der kan findes nogle eksempler, som ikke lige er så logiske, som det kunne ønskes.

Kl. 15.20

(Kort bemærkning).

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Så vil jeg spørge hr. Jens Kirk, om det så ikke var en fordel, hvis afstandskravene dog trods alt var mindre end de 10 km.

Jeg er enig i, at man undgår diskussionen om, hvilken vej man skal køre. Men 10 km er dog langt.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Til hr. Mogens Nørgård Pedersen vil jeg sige, at jeg tror, at landmandens sunde fornuft vil træde ind, hvis man kommer ud for det eksempel, hvor man skal købe en ejendom f.eks., som hr. Nørgård Pedersen beskriver det, på den anden side af fjorden. Så vil man ved købet overveje, hvor store omkostningerne i grunden er ved, at man måske skal køre 20 eller 30 km for at komme tværs over den fjord, og spørge, om det også er umagen værd.

Så jeg tror, at den sunde fornuft vil træde i kraft her, som den jo i øvrigt ofte gør.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Hr. Jens Kirk gør opmærksom på, at Venstre støtter det her lovforslag. Det ville også måske virke mærkeligt, hvis andet var tilfældet.

Det her med de 400 ejendomme tror jeg nu egentlig var noget, man oprindeligt havde skrevet, for det er ren ønsketænkning, og man opdagede så i forslaget, at det kun var 4.

Men hvis man går ind og kigger i den her betænkning nr. 1429, så kan man jo se, at lovforslaget på rigtig mange områder er blevet endnu mere udvidet, endnu mere liberaliseret, kommet endnu længere væk fra en strukturudvikling, end eksempelvis dansk landbrug har ønsket på nogle områder. Hr. Jens Kirk var selv inde på lidt omkring fortrinsstilling osv.

Hvordan har hr. Jens Kirk det egentlig med, at man går meget længere, end landbrugserhvervet egentlig selv ønsker? Og hvorfor mener hr. Jens Kirk og Venstre, at det faktisk er en rigtig god idé, at man gør det?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu er det ikke første gang, vi rører ved landbrugsloven. Vi har jo omskrevet den mange gange siden 1967. Men nu laver vi altså en ny, og det har vel været sådan hidtil, at hver eneste gang vi var færdige og blækket var tørt, så var landbrugsloven ude af proportioner med virkeligheden.

Jeg har ikke hørt nogen her på Christiansborg sige, at de troede på, at det blev mere økonomisk attraktivt at være landmand, og at man således skulle opnå ret meget højere priser pr. enhed end dem, der hidtil har været. Vi må nok erkende, at der i fremtiden skal produceres på hver enkelt ejendom for, at man skal kunne få en arbejdsindkomst ud af det. Og derfor fremlægger vi noget, hvorom vi kan sige, at det også kunne være lidt fremtidssikret.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Jeg opfatter svaret sådan, at når man tidligere har været ude af proportioner med virkeligheden, så er man altså simpelt hen gået et skridt længere nu, for så ved man godt, at hvis man lander på det, som dansk landbrug ønsker, så bliver det godt. Men det er lidt beroligende at høre, at man faktisk indrømmer, at man er gået lidt for langt i et lovforslag.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nej, det mener jeg bestemt ikke vi er. Jeg siger bare, at vi nu prøver at tilpasse os virkeligheden, som vi tror den vil blive de næste år, når vi ved, at der kommer en CAP-reform.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

I forlængelse af hr. Christian H. Hansens konklusion, at man nok er gået lidt længere, end man egentlig ønskede – i alt fald er det jo rigtigt, at man er gået længere end landbruget har givet udtryk for – så vil jeg godt spørge specifikt til et efter min opfattelse meget vigtigt element i loven, nemlig det, der vedrører fortrinsstillingen. Der går regeringen jo utrolig langt. Man gik ved sidste ændring af landbrugsloven langt med sammenlægninger, men havde dog en stopklods, der hed fortrinsstilling, som ville indebære, at de små kunne få en særstilling i de situationer, hvor de havde et udtalt behov for det.

Mit spørgsmål er: Finder Venstres ordfører virkelig, at det er rimeligt, så langt som man er gået her?

Kl. 15.25

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Ja, det gør Venstres ordfører, idet både hr. Kristen Touborg og undertegnede ved, at den pas-sus førhen har givet anledning til utallige uenig-heder rundt i sognene, men sjældent har ført til ret meget. Vi mener, at det må være rigtigt, at hvis en landmand køber en ejendom nu, så skal han også vide, at der er en stor sandsynlighed for, at han også får den ejendom, som han har lagt billet ind på, og ikke, som vi har oplevet utallige gange, hvor det har været sådan, at køber, som først er kommet ud af busken, faktisk næsten har stået med kun bygningerne tilbage, og så er andre løbet med jorden. Det er ikke hensigtsmæssigt, og det er ikke fair.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Synes hr. Jens Kirk virkelig, at det forslag tilgodeser den hensigt, som også ligger i loven, altså at man skal have et alsidigt produktionsgrund-lag, at man skal have ejendomme i mange for-skellige størrelser? Synes hr. Jens Kirk ikke, at der med forslaget her er åbnet en ladeport for herremændene til at gøre, som det passer dem, på husmændenes bekostning?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nej. Jeg synes, vi alle er bønder for Vorherre, dem, der arbejder derude med det, og at det vil være sådan, at hovedparten af danske bonde-brug også i fremtiden vil være imellem 50 og 200 ha. Ingen tvivl om det. Det er nok også nødven-digt for at få et udkomme af det. Men for de, som virkelig har mod og lyst, har vi syntes, der også skulle være en mulighed for at sige, at vi ville give dem lidt albuerum, så der kunne komme lidt dynamik i. Vi ønsker fortsat den brede vifte for dem med de 35 ha, måske op til de 400 ha. Det er fortsat Venstres mål.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt spørge hr. Jens Kirk, hvad det egentlig er for interesser, som regeringen ønsker at tilgode-se med det her lovforslag, for mig bekendt er der ingen, der har ønsket det i den retning,

som det nu er gået, med den åbning over for en strukturudvikling, hvor der bliver større og større enheder, hvor man ikke griber ind, hvor man lader stå til og altså simpelt hen har det synspunkt, at udviklingen bare må gå sin gang, at det skal vi sådan set ikke gøre noget ved, vi skal bare give albuerum, vi skal ikke forsøge at styre tingene. Så bliver det de kæmpestore god-ser, landbrugsindustrienheder, som vi f.eks. kender fra svinefarmene.

Det var så et valg, man har truffet, men det er jo ikke et valg, der har fået støtte fra landbruget. Er der andre, der støtter det? Hvorfor støtter Venstre? Hvad er den skjulte dagsorden? Hvad er det, Venstre i virkeligheden ønsker med det her? Jeg spørger, fordi det jo ikke fremgår nogen steder af det, ministeren har fremlagt.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu synes jeg ikke, jeg er bekendt med, at Venstre kører med nogen skjulte dagsordener. Men jeg må vel nok sige, at min opfattelse af det flertal, der somme tider danner sig her på Christians-borg, er, at man i grunden ønsker en vid, stor udbredelse af liberalisering og altså tilpasning til verdensmarkedet.

Den nye markedssituation, som man i EU skal til at vænne sig til, kræver altså, at man har noget at agere med. Det er ikke et krav, men nu lægger vi op til, at vi kan efterkomme det pres, der vil blive på, at man skal kunne producere i fremtiden, når vi klarer det her. Vi foruddiskon-terer altså ved at sige, at nu gør vi det klar. Vi ved jo, at CAP-reformen kommer, og at den skal træde i kraft inden for nogle få år.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det må jeg sige at jeg simpelt hen ikke forstår. Hvis vi kan få afviklet landbrugsstøtten, så er der jo ingen tvivl om, at jordprisen vil falde voldsomt. Det vil jo lette generationsskiftet.

Så hvis man netop forestiller sig en afvikling af landbrugsstøtten, bliver det forslag, man nu fremsætter, helt ubegribeligt, for så ville det kunne lade sig gøre at stille jord til rådighed for nye generationer uden det enorme kapitalkrav, der findes i dag, på grund af landbrugsstøtten. Så det synes jeg ikke hænger sammen.

Men hvordan kan det være, at man ikke har villet lytte, at man ikke engang har villet tage hensyn til et kompromis, som jeg har forstået der blev indgået inden for landbruget mellem

de store brug og de små brug? Nu kommer regeringen så med et forslag, der gør det endnu mere på de store brugs betingelser, end landbruget selv havde foreslået. Det er da helt ubegribeligt.

KL 15.30

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu går jeg da ud fra, at hr. Keld Albrechtsen kender den lov, vi kører efter nu. Der står 375 ha, nu står der 400 ha, og i procent er den forskel ikke så stor. Og det er vel ikke bare fremtidige generationer, vi skal tilpasse landbrugsloven til, det er vel også til nuværende landmænd og bønder, så de også har en chance de næste 10, 15 eller 20 år, de skal være i erhvervet. Det er jo ikke noget, vi siger bare for generationsskiftets skyld.

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Hr. Jens Kirk nævner behovet for en eller anden form for strukturudvikling i landbruget for at leve op til både konkurrence og liberaliseringer. Det tror jeg i og for sig et meget bredt flertal her i Tinget kan være enig om er påkrævet. Mit spørgsmål til hr. Jens Kirk er:

Er hr. Jens Kirk og Venstre fuldstændig ligeglade med, hvordan den strukturudvikling foregår, altså om den foregår ved, at de megastore og megakapitalstærke bliver endnu større, eller at den foregår ved, at de mellemstore og mindre bliver større?

Hvor tror hr. Jens Kirk, at man får den bedste rationaliseringsgevinst, og er man fuldstændig ligeglad med, hvad det er for et landbrug, vi ender med til sidst at have i Danmark efter sådan en strukturudvikling?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nej, det ønsker hverken Venstre eller hr. Jens Kirk, vi ønsker fortsat den brede vifte. Men det skulle være muligt at kunne agere i forhold til det, man ønsker; nogle er der dynamik i, og andre har en specialproduktion og behov for mindre jord. Hvis vi ser på den rapport, der ligger bag det forslag her, så illustrerer den meget tydeligt, at langt, langt størsteparten af de ejendomme, vi får i fremtiden, også vil være af den størrelse, som hr. Martin Lidegaard eftersøger, nemlig på mellem 50 og 200 ha.

Men hvis man f.eks. har en planteproduktion, som måske kræver knap så stor en arbejdsind-

sats af den enkelte pr. hektar, så er der mulighed for at gå 25 ha højere op nu end før.

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Efter min overbevisning er det sådan set ikke hektarforøgelsen, der er mest interessant i regeringens forslag, men derimod ændringen af fortrinsstillingen. Men hvis vi er enige om, at der, hvor vi egentlig ønsker den største strukturudvikling, er blandt de små og mellemstore, så forstår jeg ikke, at Venstre ikke er enig med landbruget selv i øvrigt, men også de partier herinde, der plæderer for, at man laver en lovgivning, der i en periode gør sådan, at også de små og mellemstore har en chance for at deltage i den strukturudvikling og ikke bliver kørt fuldstændig over ende.

Som hr. Jens Kirk selv nævner, er det jo kun en meget, meget, meget lille del af de nuværende landbrug, der vil blive ramt, hvis man f.eks. satte en øvre grænse på 300 ha – det er få procent, vi snakker om.

Så kunne man for min skyld afskaffe fortrinsstillingen, og så kunne man sikre en langt enklere, men også meget mere fair udvikling i landbruget og et mere mangfoldigt dansk landbrug.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu kunne man jo have lyst til bagefter at gå ned til hr. Martin Lidegaard og gennemgå beretningen her, som viser, at hvis man i fremtiden skal have bare en nogenlunde acceptabel timeløn i landbrugserhvervet, så kræver det en vis størrelse økonomi bag ved.

Jeg tror heller ikke, hr. Martin Lidegaard går ind for, at der skal tvangsudskrives købere til ejendomme. Det er vel en kendsgerning, at vi nok i løbet af 5-10 år kun har 15.000 produktionsvejendomme i Danmark. Hvis de skal kunne agere, så er vi nødt til at give nogle af dem mulighed for også at være her. Det er fortsat det, der er meningen med lovforslaget: Den, der ikke ønsker mere end de 30 ha eller derunder kan være her, den, der ønsker op til de 400 ha, får også en mulighed for at indføre den dynamik, der skal være i et erhverv, hvor vi har både små og store.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Fru. Ritt Bjerregaard som ordfører.

Ritt Bjerregaard (S):

Dette forslag er helt afgørende for, hvordan det fremtidige demografiske danmarkskort vil komme til at se ud. Det er med dette forslag, at de fremtidige strukturer fastlægges, og derfor er det nødvendigt, at vi får taget en meget tiltrængt diskussion om ejerskab til jorden her i Danmark.

I Socialdemokratiet er vi glade for formålet, der lægger op til en forenkling og en præcisering af erhvervelse af landbrugsejendomme og landbrugsjord, men vi synes ikke, at udspillet er visionært nok. Vi skal turde tænke langt mere uden for de nuværende rammer, hvis vi mener det alvorligt med at forenkler reglerne og udstikker nogle retningslinjer for fremtiden.

Kl. 15.35

L 113 vedrører spørgsmålet om den fortrinsstilling, landbruget i dag har til at eje jord, såsom uddannelseskrav, bopælspligt og dyrkningspligt. Landbruget har nemlig i realiteten eneret til at eje den jord, der ikke anvendes til byer m.v. Det er jo produktionsjord, plejer man at sige. Det drejer sig om 63 pct. af landet, som landmændene ejer, 63 pct., som betyder, at under en halv procent af befolkningen i virkeligheden ejer den danske jord. Det er ganske enkelt ikke holdbart.

Det var måske rimeligt dengang, jorden skulle sikre, at landbruget kunne brødføde den danske befolkning, men i dag er dansk landbrug i stand til at brødføde ca. 15 millioner mennesker, og så er der ingen grund til at give landbruget det privilegium, at det kun er dem, der kan eje jorden. Når man samtidig tænker på, at det har medført en affolkning af landområderne, som debatten for et øjeblik siden handlede om, og dertil også ubehagelige konsekvenser for miljøet, ja, så er det vores pligt her i Folketinget at sørge for at skabe muligheder for mere end blot en halv procent af befolkningen.

Socialdemokratiet hilser altså de lempelser, der ligger i forslaget velkommen, men vi finder dem ikke tilstrækkelige. Vi er enige i den tankegang, der ligger bag de bemærkninger, som Aage V. Jensens Fonde er kommet med. Vi finder også, at arealernes anvendelse er vigtigere end hvem der ejer dem, og vi glæder os til at arbejde videre med ejerforholdet til jorden i udvalget, fordi vi gerne ser, at grupper af familier får mulighed for at etablere sig på landet. Vi er også interesseret i at øge de 30 ha, man kan eje uden at have en landbrugsuddannelse. Det kan bidrage til det liv på landet, som alle synes at være interesseret i.

Vi er skeptiske over for ministerens forslag om den udvidelse, der er til, hvem der må eje jorden: ægtefæller, samlever, søskende, søskendebørn, svigerbørn osv., og vi finder, at det er udtryk for en mærkværdig gammeldags tankegang. Vi vil også gerne i udvalget forholde os til den udvikling, som svineproduktionen giver anledning til inden for landbrugsområdet, og så er der endelig spørgsmålet om jordbrugskommissionerne, som vi jo havde lejlighed til at drøfte på et tidligere tidspunkt, og hvor det jo er klart, at der har været tale om nogle sager, der har været meget hensigtsmæssige.

I Socialdemokratiet kan vi godt som en midlertidig løsning støtte, at jordbrugskommissionerne udvides med to medlemmer fra de grønne organisationer, men vi finder, at det er afgørende, at de kommer til at indgå i den regionale struktur, som vil blive fastlagt i løbet af de kommende år, og derfor vil vi interessere os for det i udvalget.

Vi synes med andre ord, at forslaget rummer nogle fornuftige ændringer, men der er stadig mange ting at tage fat på i udvalget. Det gælder også spørgsmålet om fortrinsstilling, hvor vi på den ene side gerne vil hjælpe de mindre landbrug, men på den anden side også er opmærksom på nogle af de problemer, der vitterlig har været med den ordning, der hidtil har eksisteret, og der er vi interesseret i nærmere at drøfte de forslag, som ministeren lægger op til.

Fjerde næstformand (Margrete Aukén):

Der er nogle stykker, der har bedt om korte bemærkninger, først hr. Henrik Vestergaard.

(Kort bemærkning).

Henrik Vestergaard (V):

Nu er det jo ikke til at høre, om Socialdemokraterne støttede eller ikke støttede begrebet fortrinsstilling, altså det princip, hvor en ikkepart i en handel efterfølgende kan kræve sig indsat i en handel mellem to andre landmænd, der ellers er enige om handelsvilkår og priser.

Jeg kunne godt tænke mig at høre, om det er et begreb, som Socialdemokraterne støtter. Hænger det i øvrigt sammen med den generelle holdning i Socialdemokraternes erhvervspolitik, og i givet fald hvordan hænger det sammen med, at Socialdemokraterne i hvert fald på papiret ønsker landbrugsstøtten afviklet, men jo med en fortrinsstilling risikerer, at det fører til en ineffektiv udnyttelse af jorden?

Kl. 15.40

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Jeg kan helt bekræfte, at Socialdemokratiet ønsker landbrugsstøtten afviklet, og hvis jeg havde haft mere tid til mit første oplæg, var det også indgået som en større del af det, jeg havde at sige her i dag. Men jeg har koncentreret mig om det forslag, som vi behandler.

Socialdemokratiet har, som jeg sagde i forbindelse med fortrinsstillingen, det ønske, at vi fortsat ønsker at hjælpe de mindre landbrug, der har brug for at få noget mere jord tillagt den jord, de har i forvejen, mens vi på den anden side ikke ønsker at støtte det misbrug, der vitterlig også har været på området. Derfor gav jeg tilsagn om, at det ville vi bore yderligere i under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Henrik Vestergaard (V):

Det lyder fint, men nu indgår fortrinsstillingen jo også i det forslag, vi behandler i dag, og det, jeg egentlig gerne ville vide, var, om Socialdemokraterne havde en holdning til dette princip. Altså agter Socialdemokraterne at søge fortrinsstillingen pillet ud af den endelige lov, eller har man – for det er det, jeg næsten kan lytte mig til – nogle andre ideer om, hvordan hensynet dels til udviklingen af de små landbrug, dels til, hvad skal man sige, retfærdighedssansen i forhold til normale erhvervsvilkår vil blive håndhævet?

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Jeg må sige til hr. Henrik Vestergaard, at jeg faktisk ikke her under førstebehandlingen har tænkt mig at binde mig til, hvordan vi i udvalget kan finde frem til en ordning, som med hensyn til fortrinsstillingen på den ene side sikrer, at de mindre landbrug kan få noget jord tillagt, og at de ikke havner i situationer, hvor det i meget høj grad er svinebaronerne, som kan opkøbe jorden for næsen af dem. Det agter vi ikke at medvirke til. Vi er dybt bekymret over den udvikling, der finder sted mange steder netop omkring svinebaronerne.

Om fortrinsstillingen så er den rigtige måde at løse det spørgsmål på, det regner vi med at få afklaret under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg lyttede meget opmærksomt til fru Ritt Bjerregaards tale, og en af de ting, der slog mig, var, at landbruget ejer 63 pct. af Danmarks jordareal, og at det var landbruget, der ligesom havde råderum over det. Det kan man selvfølgelig sige er for meget. I Norge er vel 7 pct., og i Sverige er det måske også en 6-7 pct. I Østrig er det 10 pct. Det er en af de forcer, vi har i Danmark, at vi har nogle ressourcer i jorden, og dem synes jeg jo at man burde udnytte, ligesom vi har en masse god arbejdskraft og viden.

Men det, jeg godt ville spørge om, er, hvem der så skal eje jorden, og der kommer jeg ind på fondene. Der står jo i lovforslaget, at vi går ind for, at der bør være åbenhed i disse fonde, hvis man ønsker en hurtig, kan vi sige, gennemgang af tingene. Hvad er det, der gør, at fru Ritt Bjerregaard er lidt mere, hvis jeg skal sige det på jysk, ulden over for det her og ikke rigtig vil redegøre for, hvorfor f.eks. Aage V. Jensens Fonde ikke også skulle være åbne, når vi ved, at man i andre tilfælde slår meget hårdt på, at fondene skal være åbne?

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Også her kan jeg bekræfte, at Socialdemokratiet er dybt bekymret over, at en halv procent af befolkningen ejer den danske jord. Det mener vi simpelt hen er alt for lille en procentandel, og derfor er vi i forbindelse med det her forslag interesseret i at komme langt mere ned i en drøftelse af, hvem der har en mulighed for at eje jorden. Det er også derfor, jeg nævnte spørgsmålet om reglerne for de 30 ha; jeg nævnte spørgsmålet om familiers mulighed for at købe, jeg kunne også have nævnt andelsselskaber, med andre ord at andre mennesker får mulighed for også at eje jord.

Jeg tror i øvrigt også, at det er den eneste chance, vi har for at modvirke noget af den udvikling, hvor landet efterhånden bliver tømt for folk, der bor der.

Med hensyn til fondene må jeg sige, at jeg finder det meget fortjenstfuld, hvad Aage V. Jensens Fonde har gennemført her i landet, og jeg synes, at de regler, der er i Civilretsdirektoratet, burde kunne overføres, ligesom vi synes det for landbrugets fonde.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu skal jeg jo ikke spørge fru Ritt Bjerregaard, om fru Ritt Bjerregaard er klar over, hvad der i grunden står her i loven om landbrugspligten på en ejendom, og hvilke muligheder der er for at skille bygninger fra en ejendom, som købes af en anden landmand.

Kl. 15.45

Jeg synes, at det her er lidt principielt. Når vi nu kommer ind på fondene igen, er vi alle enige om, at Aage V. Jensen har gjort en god indsats og har sat meget godt i værk til alles fornøjelse, og vi mener også, at naturen skal varetages godt, men hvorfor er det, at lige pludselig her kan man ikke sige, at der burde være fuld gennemsigthed, som der skal være på alle andre områder, når vi snakker fondsmidler?

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Jamen det er da patetisk at høre på. Det er ikke ret lang tid siden, vi behandlede landbrugsfondene her i Folketingssalen, og vi stillede en række ændringsforslag, der gik ud på at gøre det, der foregik, åbent.

Det kunne vi simpelt hen overhovedet ikke samle flertal til, og så skal jeg høre hr. Jens Kirk her i dag stå og snakke om en åbenhed, der ikke er til stede. Vi bidrager meget gerne til den åbenhed – også om landbrugets egne fonde.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Jeg hører fru Ritt Bjerregaard sige, at der skal være samme åbenhed i de fonde, der skal kunne købe landbrugsjord, som der er i landbrugsfonde, for så er der jo sådan set fuld åbenhed med hensyn til, hvad der foregår, hvor pengene kommer fra, hvad formålet er osv.

Der er jo sådan set mulighed for det i loven i dag. Men åbenhed er en meget vigtig ting, og jeg gerne vil have, at vi er enige om den åbenhed, at vi taler samme sprog i denne sag, må jeg sige fru Ritt Bjerregaard.

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Jeg skal gerne repetere for hr. Thor Gunnar Kofoed, at Venstre ikke ønskede de samme regler for landbrugets fonde, som gælder for andre fonde, at Venstre afviste de ændringsforslag, der blev stillet her i Folketingssalen.

Hvis Venstre har skiftet opfattelse, så bidrager vi meget gerne til at få det ændret.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Jamen så taler vi jo sådan set samme sprog, for det ligger i landbrugets fonde, at der er fuld åbenhed. Der står helt klart, hvad formålet er, hvor pengene kommer fra osv.

Så er vi meget langt i dette spørgsmål, og det er ikke, som fru Ritt Bjerregaard insinuerer, fordi der ikke er åbenhed i landbrugets fonde, men jeg tror, at der er en meget stor forskel på Aage V. Jensens Fondes åbenhed og så landbrugsfondenes; det er en anden ting.

Vi er vel også enige om, at der er åbnet for, at mange flere får mulighed for at købe landbrugsjord. Det er den mulighed, som der bliver åbnet for i den nye landbrugslov, og det er en god ting at arbejde videre med i de kommende forhandlinger. Kan vi være enige om det?

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Vi kan være enige om, at det er stærkt bekymrende, at kun en halv procent af befolkningen ejer den danske jord, og vi kan være enige om, at hvad vi kan gennemføre af lempelser i den retning vil være ønskværdigt.

Så glæder jeg mig meget til at få lejlighed til at bore i diskussionen om fonde og det, at hr. Thor Gunnar nu mener, at landbrugsfondene er omfattet af de samme regler som andre fonde. Det var præcis det, der blev afvist, da Socialdemokratiet stillede forslaget.

Så kan jeg i øvrigt sige, at vi synes, at det er nogle meget konstruktive og gode forslag, der er kommet fra Aage V. Jensens Fonde som ændringer til det lovforslag, vi behandler.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Først vil jeg godt kvittere for Socialdemokratiets tilsagn om at se nærmere på fortrinsstillingen, altså at give en mulighed for, at vi får en afklaring af, hvordan man fortsat kan benytte den. Det hilser vi med tilfredshed, for vi mener, at det er uendelig vigtigt at bevare fortrinsstillingen for at sikre, at også mindre bønder har en mulighed for at få noget jord, så det hele ikke ender hos svinebaronerne og herremændene.

Jeg vil godt spørge fru Ritt Bjerregaard, om Socialdemokratiet finder, at det bliver mere attraktivt at flytte på landet, ved at man laver de

lempelser i at ophæve landbrugspligten, som der her er tale om. Venstres ordfører lagde op til, at der så vil blive flere til at bo på landet. Jeg vil godt høre Socialdemokratiets vinkel på det.

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Det synes jeg faktisk ikke man på stående fod kan svare på. Jeg synes, det er noget af det, der er uklart i forslaget, og derfor mener jeg da helt bestemt, at noget af det, vi skal bruge udvalgsbehandlingen til, er at finde ud af, hvordan vi sørger for, at det er attraktivt for folk at bo på landet.

Kl. 15.50

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Et andet spørgsmål vedrører 10 km-grænsen, altså i luftafstand. Det giver jo en stærkt øget mulighed for, at man kan sammenlægge jorder. Det indebærer, at vi vil få meget mere tung trafik gennem landsbyer og på forholdsvis små landeveje.

Hvad er Socialdemokratiets holdning til, at man laver den meget store udvidelse af sammenlægningsgrænsen?

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Jeg skal ikke tage stilling til antallet af kilometer, men jeg vil gerne sige helt generelt, at vi mener, at det er en meget fornuftig ændring, at man bruger luftafstand frem for den afstand, man tidligere har anvendt, og jeg mener i og for sig, at hr. Jens Kirk tidligere argumenterede meget fornuftigt for det.

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Jeg vil gerne starte med at takke for fru Ritt Bjerregaards indlæg. Jeg kan høre, at et meget langt stykke ad vejen ligger de radikale overvejelser tæt op ad dem, som Socialdemokratiet har haft.

Grunden til, at jeg tager ordet, er det dilemma, vi har i forhold til fortrinsstillingen, nemlig at på den ene side ønsker vi at give de små landbrug mest beskyttelse, og på den anden side erkender vi, at der har været nogle problemer med dem.

Der er vi kommet frem til, at en model, man måske kunne kigge på, ville være at lægge et noget lavere loft over den øvre størrelse, end regeringen lægger op til, og som det er i dag, hvor-

ved man ville kunne levere en vis beskyttelse. Det er faktisk meget få landbrug, der ville ramme loftet, hvis vi landede på 250 eller 300 ha, og det var en langt enklere regulering.

Jeg ville såmænd bare spørge, om Socialdemokratiet har tænkt noget i den samme retning eller kunne forestille sig at gøre det.

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Der er jo det gode ved det, at det her er førstebehandling. Jeg regner faktisk også med, at vi skal bruge tiden på at komme de her ting grundigt igennem, og jeg synes bestemt, at der er basis for at kigge på de tanker, som hr. Martin Lidegaard her fremkommer med, og jeg ville da tro, at der var ganske mange i udvalget, som havde den samme hensigt, nemlig at vi faktisk gerne så, at fortrinsstillingen betød, at mindre landmænd fik en chance. Jeg ville også tro, at der var ganske mange her i Folketinget, der var trætte af, at det var svinebaronerne, der hver eneste gang kunne løbe med landbrugsjorden.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Christian H. Hansen som ordfører.

Christian H. Hansen (DF):

For ca. et lille års tid siden gik ministeren på banen og sagde, at nu skulle der laves en ny landbrugslov, nu skulle der tages udgangspunkt i forenklinger. Dansk Folkeparti sagde i den forbindelse, at vi var godt tilfredse med den nugældende landbrugslov; vi er i øvrigt også med i forligskredsen.

Til trods for denne store tilfredshed fra Dansk Folkepartis side med den nuværende landbrugslov nedsatte ministeren et udvalg, Udvalget vedrørende forenklinger i jordlovgivningen, og det er så herfra, man fik betænkning 1429. Den er så blevet udmøntet i et lovforslag, og det er grunden til, at vi står her i dag og drøfter det.

Man kan jo konstatere, at der er lagt op til en stor liberalisering på visse områder, men også forenklinger, og lad mig sige det klart fra starten: Der er områder, hvor Dansk Folkeparti mener, at liberaliseringen går for vidt, men for at ministeren ikke skal få alt for meget sved på panden, vil jeg også sige, at der er positive tiltag i forslaget.

Et af de positive tiltag er jo bl.a. i § 6, stk. 3, hvor der står følgende:

»Når en landbrugsejendom med beboelsesbygning ved udstykning eller på anden måde nedbringes til under 2 ha, og beboelsesbygningen ligger på denne del af ejendommen, bortfalder landbrugspligten. Restejendommen med ejendommens beboelsesbygning må dog ikke nedbringes til en størrelse på under 1,5 ha.«

Dette var et element, som Dansk Folkeparti fremhævede ved behandlingen af den tidligere landbrugslov, da fik vi det ikke gennemført, men nu er det altså kommet med i udkastet, og det er vi rigtig glade for.

Når vi så kommer til det element, der hedder fortrinsstillingen, så er Dansk Folkeparti ganske uenig med det, der er fremlagt i forslaget her.

I forslaget lægger man op til en primær grænse for købere på 200 ha eksklusive fradragsarealer, før fortrinsstillingen træder i kraft. Det er en kraftig ændring, der er lagt op til i forhold til i dag, og det er vi i Dansk Folkeparti ikke enige i. Vi ser gerne, at fortrinsstillingen bliver bevaret, som den ligger i dag, med den undtagelse, man har lavet i lovforslaget om fortrinsstillingen, nemlig at man nu begynder at måle det i luftafstand i stedet for vejafstand. Det synes vi er et ganske fornuftigt tiltag.

Kl. 15.55

Generelt er ministerens forslag noget mere liberalt, end Dansk Folkeparti ønsker sig. I forslaget er der lagt op til, at sammenlægning af landbrugsejendomme kan ske, hvis en supplerende ejendom ikke overstiger 200 ha, dette er dog eksklusive fradragsarealer, eller at erhververen ikke kommer til at eje mere end 400 ha eksklusive fradragsarealer. Det er efter Dansk Folkepartis opfattelse for vidtgående.

Der er ligeledes i forslaget lagt op til, at man frit kan oprette bygningsløse ejendomme, når ejeren blot ejer én landbrugsejendom med en bolig. Her mener vi i Dansk Folkeparti, at der bør lægges vægt på, at der skal være et bygnings sæt for hver, et vist antal hektar, og vi kan godt blive fristet af det forslag, Dansk Landbrug selv er kommet med, om de 185 ha.

Så er der lagt op til nogle ændringer i uddannelseskravene. Dem er vi faktisk enige i at man skærper på det her område. Vi vil dog gøre opmærksom på, at man måske for dem, der fungerer på nuværende tidspunkt inden for de grænser, der ligger i dag, skulle overveje, om man skulle lave en overgangsordning på det her område, således at man lavede den her overgangsregel, som kunne få ikrafttrædelse, samtidig med at loven træder i kraft.

Når vi i Dansk Folkeparti siger, at der er elementer i lovforslaget, der er for liberale, så er det ikke, fordi vi har en holdning om stokrosesens talitet, eller som nogle måske kunne finde på at sige, at der nu skal gå Morten Korch i det hele. Vi ønsker stadig væk, at det er et landbrugserhverv, som er konkurrencedygtigt både på det indre og på det ydre marked, men vi ønsker samtidig, at der skal være plads til både de store, de små og de helt små landbrugsejendomme. Vi anerkender, at der er en hård konkurrence, men vi tror også på, at vi har gode muligheder for at overleve på viden, forskning og kvalitet.

Det, som er mærkeligt, og som virker meget mærkeligt på os, er, at man på visse områder er gået langt længere, end landbrugserhvervet selv ønsker. Det er blevet mere vidtgående. Man kan i øvrigt også læse, hvis man går i dybden med betænkning 1429, at man i lovforslaget og fra ministerens side ønsker at være mere liberal end landbrugserhvervet selv. På os virker det nærmest ufatteligt. Hvilke venner der skal tilgodeses, er det måske ikke så svært at få øje på, men jeg skal ikke komme nærmere ind på dem her, det kan vi jo også komme under udvalgsbehandlingen.

Så er der lagt op til nogle ændringer vedrørende jordbrugskommissionerne, og på baggrund af den debat, der jo har været om dem, som meldte Dansk Folkeparti ud, at vi faktisk ønskede, at jordbrugskommissionerne helt skulle nedlægges. Men vi kan også godt se, at der er nogle muligheder i det, der er lagt op til nu. Jeg vil også gerne sige her, at de bemærkninger, der kom fra Socialdemokratiets side om den regionale struktur, vil vi også være opmærksomme på, når vi taler jordbrugskommissioner fremover.

Fjerde næstformand (Margrete Auken): Så tror jeg, at tiden er udløbet. Så har jeg to korte bemærkninger foreløbig.

(Kort bemærkning).

Henrik Vestergaard (V): Til hr. Christian H. Hansen skal jeg sige, at jeg bestemte bemærkede de mange positive tilkendigelser og henvisninger til, at man sågar mente, at egne mærkesager også var kommet med, men nu er det jo oftest sjovest at debattere de ting, hvor man fornemmer en vis uenighed.

Jeg vil godt vende tilbage til begrebet fortrinsstilling, som jo drejer sig om, at en tredje landmand kan kræve sig indsat i en handel mellem

to landmænd, der ellers har afsluttet en handel. Det har jo ikke noget at gøre med, at små landmænd ikke må blive større eller det sludder, som SF's ordfører fyldte os med, at det skulle begrænse de smås udviklingsmuligheder. De små kan jo bare gå over og spørge naboen, om de må købe et stykke jord og spørge, hvad det koster, og så er den pot ude.

Det er jo sådan med Dansk Folkeparti, for nu er det dem, vi taler om, at de indgår af og til i sådan et fornuftigt samspil med regeringen om frihandelspolitik og nogle gange i et lidt mere sådan uheldigt skingert kor om noget landbrugsliberalistisk. Hvordan hænger den der nogle gange landbrugsliberalistiske holdning på det internationale område sammen med den her noget uliberale fortrinsstilling?

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Først må jeg sige, at det, som blev fremført fra SF's ordfører, helt er i tråd med, hvad Dansk Folkeparti mener om fortrinsstilling.

Så må jeg også sige, at det da er rigtigt, at der blev nævnt nogle positive ting. Nu har jeg lavet en rigtig lang tale, og jeg har det sådan, at jeg altid tager det positive først, så der ligger altså nogle elementer, jeg ikke nåede at komme ind på.

Men jeg må sige her om fortrinsstilling, at det er vigtigt for Dansk Folkeparti at sikre, at de mindre landbrugsejendomme stadig væk har den mulighed, at vi bevarer den, som den ligger i dag, og det har ikke noget med frihandel at gøre. Jeg ved godt, at Venstres ordfører her vistnok er ordfører for et eller andet med frihandel, men det kan vi altså ikke drage ind i enhver debat.

Kl. 16.00

(Kort bemærkning).

Henrik Vestergaard (V):

Frihandel fortjener sådan set at blive draget ind i de fleste debatter, især når partier ligesom Dansk Folkeparti ofte indgår i flertal med frihandelssammensætninger.

At Dansk Folkeparti erklærer sig enig i det med fortrinsstilling, og at det skulle begrænse de små brugs mulighed for at udvikle sig, gør det sådan set bare til dobbeltsludder. Det lille landbrug kan jo blot gå over og spørge naboen, om man må købe et stykke jord, og så skulle den jo ikke være længere.

Det princip, som fortrinsstillingen repræsenterer, er det planer, Dansk Folkeparti ellers har i

sin erhvervs politik? Jeg mener, en sammenligning ville jo være, at en aktiehandel var indgået på Børsen, så kom en mindre virksomhed og sagde, at den aktiehandel ville den gerne indgå i, for den mente egentlig, at det så ud til at have været en god handel. Er det noget, der ellers ligger i Dansk Folkepartis erhvervs politik?

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Nu ligger det jo sådan, at fordi der er to, der siger det samme, kan man altså ikke gøre det til dobbeltsludder. Det kunne jo egentlig være, at når der nu var to, der sagde det samme, var det den, der stod alene, der faktisk kom med noget sludder. Sådan tror jeg mere det forholder sig, i hvert fald i den her sag.

Det her lovforslag omhandler altså landbrugserhvervet. Det kan godt være, at hr. Henrik Vestergaard ønsker, at det var sådan, at vi kun havde et lovforslag, der simpelt hen dækkede alt, hvad der havde med erhverv at gøre. Så kunne det godt være, at der var nogle andre elementer, men det her dækker landbrugserhvervet.

Hvis hr. Henrik Vestergaard ser betænkning 1429, så kan han også se, at man her er gået langt længere, end landbrugserhvervet selv ønsker. Det fik vi jo en forklaring på tidligere fra et andet medlem af Venstre, nemlig hr. Jens Kirk, som jo helt klart fortalte, at man havde lavet det her forslag, selv om man godt vidste, man var gået for vidt, men så lander vi alligevel på noget godt.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Når vi nu ser på den udvikling, der foregår rundt omkring i det danske land, så lægges ejendomme sammen.

Så foreslår hr. Christian H. Hansen, at der egentlig burde have været et sæt bygninger på et vist antal hektar. Ville det ikke være et problem for befolkningen i landdistrikterne, at man kun af hensyn til reglerne tvinger landmanden til at have et antal bygninger for hver antal hektar, han har?

Er det ikke bedre sådan, som det er i lovforslaget, at man kan sammenlægge landbrug, og at man kan få andre til at bebo de ejendomme, der er ude i landet, alt efter hvordan befolkningen ønsker det ude på landet, i stedet for at der skal være regler for at tilgodese nogle, som ikke er til stede, nemlig de små landmænd? Det kan

jo i store træk ikke lade sig gøre at leve af de små landbrug.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Vi mener helt klart i Dansk Folkeparti, at det er en fordel med det her bygningssæt. Vi sagde også, at ifølge den model, dansk landbrug selv har beskrevet, om 185 ha tror jeg det er, vil man gerne have et bygningssæt.

Vi mener helt klart, at når man laver sådan en landbrugslov, er det vigtigt, at man lytter til erhvervet, og erhvervet mener altså selv, at det her bør være gældende. Erhvervet er ikke lige så vidtgående, som Venstre ønsker, og vi lytter altså mere til erhvervet, end vi lytter til Venstre i denne her sag.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Det vil sige, at Dansk Folkeparti mener, vi skal lave en lovgivning, som sådan set er ved at være forældet, for hvis man ser på landbrugsstørrelserne i dag, så er man jo oppe over de 185 ha for det, der hedder heltidslandbrug. Heltidslandbrugene er jo i dag dem, der bærer dansk landbrug og skaber arbejdspladserne i følgeerhvervene til landbruget.

Hvis vi indfører en begrænsning, har vi allerede nu sat en grænse for, at landbruget kan udvikle sig og opfylde de kvalitetskrav, som vi stiller fra lovgivningens side, for dem kan man ikke følge op, hvis landbrugene er for små.

Dansk Folkeparti vil altså være med til, at landbruget ikke skal kunne følge med.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Hvis hr. Thor Gunnar Kofoed havde lyttet, så nævnte vi bl.a., at vi stadig væk ønsker en udvikling i landbruget.

Jeg må sige, at det, der skiller Dansk Folkeparti, Venstre og nok også regeringen, er, at Dansk Folkeparti ikke har denne her herregårdsmentalitet i sig, som vi jo tydeligt kan høre skinner igennem her, og så kommer vi egentlig ikke videre i den debat.

Jeg tror på, at det, som Dansk Landbrug har lagt op til her, er rigtig godt. Det har jeg også nævnt i min ordførertale. Den der herregårdsmentalitet tager vi altså ikke på vore skuldre.

(Kort bemærkning).

Martin Lidgaard (RV):

Jeg kunne her konstatere, at der er et meget stort sammenfald mellem de holdninger, som Dansk Folkeparti giver udtryk for på dette område, og Det Radikale Venstres, så jeg har sådan set samme spørgsmål til hr. Christian H. Hansen, som jeg stillede til fru Ritt Bjerregaard, nemlig om man i Dansk Folkeparti har overvejet, om fortrinsstilling simpelt hen kunne erstattes af et lavere loff, og om det måske var værd at få analyseret den løsning lidt nærmere under udvalgsarbejdet.

KL:16.05

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Der tror jeg, at mit svar må blive nogenlunde det samme, nemlig at vi i dag har førstebehandling, og så må vi kigge på elementerne under det udvalgsarbejde, der kommer fremover.

Til sidst i min tale, hvilket jeg ikke nåede at nævne, står faktisk, at vi i Dansk Folkeparti ønsker, at der bliver så bredt et forlig om denne lov som overhovedet muligt. Så vi må kigge på de elementer, der nu kan blive enighed om omkring fortrinsstilling. Udgangspunktet for Dansk Folkeparti til forhandlingerne er, at vi gerne ser, at den bliver bevaret som i dag, og det vil vi agitere for og prøve på at få et flertal til at bakke op.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

I et svar til en af Venstres spørgere sagde hr. Christian H. Hansen, at vi desværre ikke nåede at komme igennem de punkter, som han havde, og at han gerne ville kommentere landbrugsloven. Det vil jeg gerne spørge hr. Christian H. Hansen om han så vil gøre nu.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Det vil jeg da gerne. Det kan være, at jeg kan få taletid til de sidste fire sider, men det kan jeg næppe.

Der var jo de her ting omkring fortrinsstillingen, som vi helt klart mener at der skal ændres på. Der var noget omkring jordbrugskommissionerne, jeg kom kort ind på det, der var noget omkring de her sammenlægningsting, der ligger, der var noget omkring uddannelseskraft. Så er der også nogle andre elementer i det, hvor vi også mener, at det er for liberalt.

Vores udgangspunkt er, at der skal stilles rigtig mange spørgsmål under det kommende udvalgsarbejde, og nogle af de ting, som SF har fremhævet i dag, er vi øvrigt enige i.

(Kort bemærkning)

Jens Kirk (V):

Nu hørte jeg faktisk hr. Christian H. Hansen næsten sige, at vel gik han ind for fortrinsstilling, men han vil også gerne med i et bredt forlig. Det vil sige, at han allerede var ved at fire lidt på fortrinsstillingen eller i hvert fald på kravet, som det er nu.

Noget andet er, at jeg ikke kan forstå, hvorfor hr. Christian H. Hansen mener, at lige pludselig er det her blevet herregårdsmentalitet. I den lov, vi kører efter nu, står der 375 ha, det kan faktisk blive mere, og nu står der 400 ha. Er den forskel da så graverende, at det firtal frem for tretallet som det første ciffer bliver det, der gør, at man glemmer det, der står bagefter?

Er hr. Christian Hansen f.eks. ikke klar over, at når vi kommer til den 1. april, så er der altså 15 pct. af Danmarks mælkeproducenter; der stopper? Tilsvarende sker der for svinesektoren en utrolig, kan vi sige, omflytning. Dyrene koncentrerer på færre og færre ejendomme, fordi man skal tilpasse både miljøkrav, velfærdskrav og også den effektivitet, der nu skal være på forskellige brug. Har man helt overset det i sin stræben efter at være det, jeg kalder husmændenes vogter? For mig eksisterer de ikke mere; for alle, der arbejder på landet, er de bønder.

(Kort bemærkning)

Christian H. Hansen (DF):

Jeg tror i hvert fald, at de husmænd, der hører det her budskab nu, er kede af at få at vide, at de er ikkeeksisterende. Sådan forholder det sig ikke i virkelighedens verden, må jeg sige til hr. Jens Kirk.

Lad mig så sige, at med hensyn til fortrinsstillingen er vi overhovedet ikke på vej ud ad nogen glidebane, og vi vil heller ikke lukke op for en masse. Jeg tror i øvrigt, jeg fik præciseret, at det, vi kæmper for, er, at fortrinsstillingen bliver bevaret, som den er i dag. Det er så korrekt, at der kan komme nogle forhandlinger, som trækker i en anden retning. Vi vil indgå aktivt i de forhandlinger, der kommer om det her.

Når vi bruger ordet herregårdsmentalitet, så er det nok, fordi vi mener, at man faktisk på en del områder går meget længere, end landbrugs erhvervet selv ønsker, og det mener vi ikke er

rigtigt. Vi mener faktisk, det er forkert, at man oven i købet lægger op til at gå længere. Men nu har jeg forstået på hr. Jens Kirk tidligere i dag, at vi nok kommer til at lande på noget, som Dansk Folkeparti synes er fornuftigt, og derfor er jeg fortrøstningsfuld.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det fru Else Theill Sørensen som ordfører.

Kl. 16.10

Else Theill Sørensen (KF):

For godt et års tid siden besøgte jeg sammen med andre folketingsmedlemmer fra Viborg Amt en ung, driftig landmand. Han var startet småt, men havde hurtigt udviklet bedriften, som han drev dygtigt og moderne i en virksomhed, hvor der også blev tænkt på personalepolitik og medarbejdermedejerskab. Kort sagt et ungt menneske af en slags, som vi har brug for mange flere af.

Se, hvis nu han havde startet sin karriere på samme dygtige vis med møbelproduktion eller it, så kunne han fortsætte med at udvide og med at øge omsætningen og indtjeningen. Men denne unge mand var desværre i en alder af 28 år blevet stoppet af de snærende bånd, som landbrugsloven lægger på landbrugets udøvere. Nogle af de bånd bliver med dette lovforslag løst ganske betydeligt til gavn for den enkelte landmand.

Fra konservativ side er vi glade for disse lempelser. De er nemlig efter vores mening nødvendige, hvis landbrugserhvervet også fremover skal tiltrække dygtige, unge mennesker, mennesker, som både er dygtige landmænd og dygtige erhvervsfolk.

Det er som sagt til gavn for den enkelte landmand, men det er også til gavn for samfundet, fordi det styrker landbrugserhvervet muligheder for fortsat at spille en stor og betydningsfuld rolle i samfundskonomen.

Samtidig er lovgivningen med dette blevet forenklet, uden at nogen vist vil påstå, at den af den grund er blevet enkel. En af de helt åbenlyse forenklinger er, at afstandene i afstandskravene efter forslaget nu skal måles i luftlinje og ikke i vejafstand, og jeg har da også konstateret, at alle vist mener, at det er en forenkling. Det er så også en lempelse, eftersom luftlinjeafstanden aldrig vil være længere end vejafstanden.

Så vil jeg nævne som det sidste, at i formålsparagraffen er hensynet til natur, miljø og landskabelige værdier styrket, og det er vi i Det Kon-

servative Folkeparti meget glade for. Landbrugserhvervet såvel som den enkelte landmand skal have gode og ordentlige forhold at udøve erhvervet under, men det skal altid ske under skyldig hensyntagen til netop natur, miljø og landskabelige interesser.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Fru Else Theill Sørensen nævner i sit indlæg et besøg hos en ung landmand og siger, at havde det nu været en møbelproduktion, så kunne den jo bare have fortsat med at vokse. Det er jo sandt, men jeg vil godt høre fru Else Theill Sørensen, om hun kan bekræfte, at såfremt et landbrug skal vokse uhindret og have vokseværket fuldt tilgodeset, så kan det kun ske på andre bønders bekostning, således at de ikke kan være der, samtidig med at den store vokser op.

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Både og. Det er jo helt oplagt, at for at få lov at udvide skal man altså købe noget jord, som nogle måske nu ejer, men der er altså faktisk også landmænd, som gerne vil af med deres jord, da de ikke har magtet eller ikke mere ønsker at drive landbrug, fordi de måske har været knap så gode til det som den unge landmand, jeg nu taler om.

Jeg er da helt bevidst om, at det, at jorden er en begrænset ressource, nødvendigvis må stille nogle krav til, at der reguleres på en eller anden måde, men jeg nævner det aspekt her, fordi jeg synes, det er vigtigt at sige, at også de dygtige unge mennesker, som gerne vil noget med et erhvervsliv, skal have mulighed for at udfolde sig inden for landbrugserhvervet.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Det, jeg med mit spørgsmål godt ville have den konservative ordfører til at tage stilling til, var jo faktisk fortrinsstillingen. Jeg er med på, at der kan være sælgere, der gerne vil af med deres jord, det ser jeg ingen problemer i, men problemet kommer jo, når der er flere, der ønsker at købe jorden, og der har vi jo i dag fortrinsstillingen som en mulighed for de almindelige bønder til at få noget jord. Ellers er vi jo efter min opfattelse kastet ud i et fuldstændig frit fald og på kapitalens frie vilkår, nemlig at den, der har flest penge, også har ret. Er fru Else Theill Sørensen

enig i, at det er noget i den retning, man vil opnå ved at ophæve fortrinsstillingen?

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Jeg er enig i, at der vil blive større frihed og flere muligheder. Jeg vil aldrig bruge de ord, som hr. Kristen Touborg nævner. Jeg synes, ligesom det tidligere har været anført af andre, at det er en underlig situation. Vi ville i alle andre dele af samfundet betragte det som højst besynderligt, at to parter aftaler en handel, aftaler en pris, og så kommer der en tredje part og siger: Nå, du vil købe det stykke jord, men det vil jeg for øvrigt også. Og fordi den tredje part ikke har så meget jord, som den, der først ville købe, skal han altså have en særlig ret.

Kl. 16.15

Det synes jeg ikke er helt rimeligt. Jeg synes, det er fornuftigt at ændre i fortrinsretten, således som det står her. Men jeg kan forstå, at det er noget, vi kommer til at drøfte under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Fru Else Theill Sørensen startede med at sige, at nu blev nogle af de bånd, der ligger i den nuværende lanbrugslov, løst. Det lyder, som om der stadig væk ligger en hel masse bånd tilbage, som er til hinder for at tiltrække de her dygtige landmænd.

Jeg vil gerne have, at fru Else Theill Sørensen oplyser om, hvad der ellers er af hindringer, og om, hvad det er for bånd, som nu også ligger i det her lovforslag, der gør, at det hele er forfærdeligt.

Så vil jeg også gerne spørge fru Else Theill Sørensen om det her med at tiltrække unge, dygtige landmænd. Har den lov, som er gældende i dag, været totalt til hinder for det?

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Jeg håber ikke, at jeg har fremstillet verden så sort/hvid, som hr. Christian H. Hansen vil gøre det til.

Når jeg sagde nogle af de bånd, var det nu egentlig, fordi jeg ikke sådan fuldstændig havde total magt over det hele, forstået på den måde at der jo godt kunne være et eller andet et sted, hvor der var noget. Men Det Konservative Folkeparti har ikke ønsket om at lempe tingene yderligere.

Hvis jeg har givet udtryk for, at det hele er forfærdeligt, og især givet udtryk for, at det vil det blive med den lov, der nu er lagt op til, så har jeg udtrykt mig forkert, eller også er budskabet nået forkert ned til hr. Christian H. Hansen.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Spørgsmålet gik mere på, om den nuværende landbrugslov, altså den, som er gældende i dag, og ikke det lovforslag, der er til forhandling i dag, har været til hinder for at tiltrække dygtige landmænd.

Så lige et tillægsspørgsmål, som går på uddannelseskravet: Kunne Det Konservative Folkeparti tænke sig, at vi lavede en overgangsordning i forhold til den opstramning, der er lagt op til med 30 ha og 900 normtimer?

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Jeg synes ikke nødvendigvis, at der er nogen modsætning mellem det, jeg siger om at tiltrække dygtige, unge landmænd, og det, hr. Christian H. Hansen siger, for den nuværende landbrugslov har da også tiltrukket dygtige, unge landmænd. Men det er jo sådan, at der er en tendens til en strukturudvikling, som jeg også anser for at være nødvendig.

Hvis vi nu lige tager et enkelt citat fra den rapport om forenkling i jordlovgivningen, så står der faktisk, at der stadig væk er væsentlige, uudnyttede økonomiske fordele i landbruget, der trækker i retning af større produktionsenheder. For at det kan blive til noget, så mener jeg, at det er nødvendigt at lave nogle af de ændringer, der er lagt op til her.

Til det om en overgangsordningen for uddannelsen: Det vil jeg godt være med til at se på under udvalgsbehandlingen.

Kristen Touborg (SF):

Når kreglere tager til markedet, er det helt sædvanlig handelsteknik, at de forlanger væsentligt mere for deres varer, end de egentlig har tænkt sig at sælge dem for, ud fra devisen om, at det er rart at have noget at slå af på.

Sådan er det også med det her lovforslag, går jeg ud fra. Det kan vel næppe være fødevareministerens alvorlige mening, at hun vil have gennemført alle de voldsomme ændringer, forslaget indeholder, til skade for almindelige bønder og til gavn for herremændene. Sagens rette sammenhæng må være, at ministeren gerne vil have

noget at slå af på ligesom kreglerne på markederne.

Regeringen forsøger at pakke disse forringelser for almindelige bønder ind i, at det nu skal være lettere at være landmand. Men sagen er, at det kun vil være tilfældet for de store producenter. Mindre producenter bliver tilsvarende dårligere stillet efter de foreslåede regler.

I forhold til det øvrige samfund pakkes forslaget også ind, og jeg citerer fra fødevareministerens indlæg i dagens udgave af Jyllands-Posten:

»Den anden hovedgruppe handler om de samfundsmæssige hensyn til bl.a. miljøet, landskabet, befolkningsudviklingen i landdistrikterne og familierne ved overdragelse af landbrug inden for familien. Det skal være lettere at være landmand, men udviklingen skal i højere grad ske i samspil med natur og naboer.«

Kl. 16.20

Er ministeren nu ikke bange for, at regeringen sætter sig imellem to stole, når man både vil give stordriften og industrialiseringen frit spil og samtidig få det til at se ud, som om det vil være til fordel for dyrevelfærd, natur og miljø?

Jeg vil godt komme med nogle bemærkninger til nogle enkeltområder:

Uddannelseskravet, der bliver skærpet, er vi enige i, men vi vil meget gerne have, at man laver en overgangsordning, så de, der allerede er berettiget til en uddannelsesattest, vil kunne benytte sig af denne ret.

Fortrinsstillingen skal opretholdes, som den er i eksisterende lov. Jeg synes, at den fortrinsstilling, ministeren lægger op til, vil give en ren illusorisk ret til de mindre bønder.

For skovejendomme foreslås arealet næsten halveret for at fjerne bopælspligten. Jeg tror, det er ned til 20 ha. Her ønsker vi reglerne opretholdt uændret. Vi ønsker i det hele taget at sikre, at der i høj grad er bopælspligt på de ejendomme. Vi er meget indstillet på, og vi ønsker meget gerne, at der kommer til at bo flere på landet, men her er det altså et vigtigt element, at der er bopælspligt på de ejendomme, som sælges på den måde.

Med hensyn til erhvervelse af landbrugsejendomme så forøges arealstørrelser og antal kraftigt. Det ønsker vi ikke. Vi mener, at det er at gå på kompromis med det almindelige bondebrug i Danmark at gøre tingene endnu større, gøre det endnu lettere for de store at erhverve ejendom.

Vedrørende fondserhvervelse: Her lempes kravet til almennyttige fonde, som ønsker at er-

hverve naturejendomme. Det kan vi selvfølgelig støtte. Det, der ligger her, er bare ikke en tilstrækkelig adgang til at købe naturarealer. Tværtimod kunne det se ud, som om man ved forslaget vil begrænse visse almenyttige fondes muligheder, og vi vil under ingen omstændigheder ødelægge fondenes muligheder for at erhverve natur- og miljøområder. Så det er noget af det, vi i høj grad vil kigge på under udvalgsbehandlingen.

Vedrørende Jordbrugskommissionen: Vi synes da, at det er en fordel, at der kommer to repræsentanter fra de grønne organisationer ind i den, men vi ville jo langt foretrække, at man gik skridtet videre og overflyttede administrationen til det almindelige amtslige system, som vi også tidligere har foreslået i et beslutningsforslag.

Vores indstilling til lovforslaget, som det foreligger her, er, som det kan høres, ret kritisk, men vi går meget gerne ind og deltager i at få lavet et forslag, som i sidste ende kunne være en fornuftig udgang, og som kunne være med til at styre udviklingen.

Vi synes, det er lidt underligt, fordi der i øjeblikket er en strukturudvikling, skal man acceptere, at man bare skal lægge sig ned og lade sig køre over af udviklingen. Vi mener faktisk, det er folkestyret, der skal styre tingene, og ikke strukturudviklingen, der skal styre sig selv.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg vil gerne sige til hr. Touborg, at i Venstre mener vi nu, at det er Folketingets opgave at give rammerne, så erhvervet kan agere fornuftigt.

Nu ved jeg jo ikke, om jeg får den fornøjelse at møde hr. Touborg på Agromek i Herning på lørdag, men det kunne jo være ret interessant, for så kunne vi gå rundt og se på de redskaber, man kan få til at klare miljøet, og vi kunne kigge på, hvordan vi kunne få velfærdsbåse i staldene osv., altså se på, hvad det i grunden vil koste, når alt det skal gennemføres.

Er det ikke på de lidt større bondebrug, man har mulighed for det, frem for på de brug, som hr. Touborg gerne vil tro er fremtiden? Er det ikke rigtigt, at hvis det skal kunne lykkes, skal det lettes for de ejendomme, som er på et vist areal? For mig og for Venstre er det også bondebrug, når de er på omkring 150 eller 200 ha.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Først til spørgsmålet, om det ikke er Folketinget, der skal sætte rammerne: Vi er enige i, at det er Folketinget, der sætter rammerne. Men de rammer skal så være på en sådan måde, at man også er i stand til at styre udviklingen derhen, hvor man ønsker den styret hen. Det er nok der, forskellen er på Venstre og SF. Venstre lægger sig nemlig ned og lader udviklingen styre, hvorhen den vil. Jeg kan sige det på en anden måde: Kapitalen bestemmer, hvorhen udviklingen skal gå. Der mener vi, at vi skal tage et samfundsmæssigt hensyn og så øve indflydelse på, hvilken vej udviklingen skal gå.

Kl. 16.25

Til spørgsmålet om Agromek og mekanik og hele den del af det: Det er indlysende, at der er behov for, at vi får en mekanisering og nogle forbedrede forhold på en række områder, ikke mindst på de miljømæssige områder, og det kræver naturligvis en vis størrelse på landbrugene. Der er bare det at sige til det, at ud over et antal dyreenheder på 250 til 300 dyreenheder er der altså ikke påvist yderligere fordele ved at gøre brugene større.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu går jeg ud fra, at hr. Touborg af og til snakker med sin kammerat, hr. Jørn Jespersen, som jo går meget op i WTO-sammenhænge og frihandel. Vi er nødt til også inden for det her erhverv, som vi skal give rammerne for, at kigge ud over landets grænse. Vi er med i det indre marked – det er måske gået op for hr. Touborg – og det skal vi agere i forhold til, og vi skal indordne os under en ny CAP-reform. Mener hr. Kristen Touborg, at det bliver store prisstigninger, vi vil se af den grund? Eller hvordan vil det i grunden gå med de priser, vi kan forvente at få efter at have gennemført CAP-reformen?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Vi forventer, at prisen på de direkte landbrugsvarer vil være for nedadgående, hvis vi får en frihandel, og hvis vi slipper ud af den spændetrøje, som det jo reelt er med de EU-tilskud, vi har.

Men vi tror også på, at vi kan gøre det, at vi producerer flere og bedre kvalitetsvarer og dermed får nogle højere priser. Vi tror faktisk ikke på, at vi skal klare os ved storproduktion, ved

bulkproduktion. Vi tror på, at vi skal sørge for en bedre kvalitet af vores fødevarer, for dermed kan vi få en højere pris. Der er en række eksempler på, hvordan områder rundt omkring får et særligt kvalitetstillæg. Vi har det i øvrigt også i Danmark på visse områder. Det er det, vi mener skal gøres. I stedet for at slå med de andre om at lave stordrift og masseproduktion skal vi forædle mere, og vi skal sørge for at få en bedre kvalitet i vores fødevarer.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

SF er verdens superliberalister nummer et, siger de selv. Det udråber de dem selv til. Landbruget skal konkurrere på lige vilkår – det har vi også hørt hr. Kristen Touborg sige. Så er vi jo så enige om, at dansk landbrug på planteproduktionssiden skal konkurrere med landbrug, der ligger på mellem 5.000 og 15.000 ha pr. landbrug. Det er dem, vi skal konkurrere med.

Svineproduktionens gennemsnitspriser er generelt for nedadgående, mælkeprisen er med garanti for nedadgående, og produktionen af mælk i verden skal ned. Nu er hr. Kristen Touborg selv landmand, hvad er det, man som landmand skal leve af, når alle priser er for nedadgående, når kvalitetskravene til produktet er stigende, og når der stilles meget større krav til dyrevelfærd og til den teknik, vi skal bruge? Hvad skal landmanden leve af i fremtiden, hvis der også sættes grænser for, hvor store landbrugene må være?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Nu er det jo ikke et spørgsmål om, at de største nødvendigvis er de bedste, når vi snakker om landbrugsproduktion. Det er der ikke noget belæg for at komme med. Vi kan udmærket have et meget effektivt og meget dygtigt landbrug, selv om vi har en maksimumsgrænse på 250-300 dyreenheder.

Så har jeg svaret Venstre tidligere, at det er gennem en yderligere forbedring af kvaliteten, at vi skal hente yderligere indtjening i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Med hensyn til kvalitet så laver dansk landbrug i dag noget at verdens bedste landbrugsprodukter, når det gælder det, som markedet vil købe. Jeg ved godt, at det, hr. Kristen Touborg henvi-

ser til, er økologi osv., men det har vi nu i over 10 år satset utrolig mange kræfter på, men det har, desværre vil jeg sige, aldrig rigtig slået an hos forbrugeren. Det er ikke den vej, vi kan gå.

Hvem er det, der skal producere det på de små ejendomme på 30 til 35 ha? Vi kan jo ikke få nogen til at luge ukrudt med håndkraft og skabe arbejdspladser ad den vej. Det, der er salg i, det, der er basis, og det, prognoserne stadig viser, er fremtiden, er det, der hedder et dygtigt, produktivt landbrugserhverv. Det er jo det, vi skal skabe samfundets arbejdspladser på. Hvad er det, vi skal leve af, som den fremadrettede landbrugsproduktion fremover giver tilladelse til, hvis vi ikke giver muligheder for at åbne for det i den nye landbrugslov?

Kl. 16.30

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Nu har jeg jo på intet tidspunkt snakket om, at vi skulle have en maksimumsgrænse på 30-35 ha for vores landbrug. Tværtimod har jeg snakket om 250-300 dyreenheder, og hvis hr. Thor Gunnar Kofoed satte sig at bruge kuglerammen lidt, så ville han kunne finde ud af, at det kræver et væsentligt større areal end 30-35 ha. Derfor er der ikke nogen stokroseidyl i den landbrugspolitik, vi har.

Men vi mener, at vi har et veterinært højt stadi i Danmark, men vi har samtidig en ensartethed, vi har, jeg vil næsten sige, en kedsommelighed i mange af vores produkter, og det kan vi gøre langt bedre. Vi mener, at vi skal fremstille bedre fødevarer, både når det gælder økologi, og når det gælder vore ganske almindelige produkter. Vi skal sørge for, at der er mere forskellighed, og vi skal sørge for, at vi kan få en højere pris for en højere kvalitet og dermed ikke satse udelukkende på at lave mest muligt, fordi vi tror, det er det bedste.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Martin Lidegaard som ordfører.

Martin Lidegaard (RV):

Målet for Det Radikale Venstre ved en ny landbrugslov er såmænd nok det samme som for de fleste andre partier, nemlig ønsket om at bevare et mangfoldigt landbrug med både store og små. Det er ønsket om at få en forenkling af de nuværende regler, så de er til at gennemskue både for landmændene og for alle os andre, og endelig er

det målet at sikre en bedre beskyttelse af vores natur og naturinteresser i fremtiden.

Men man kan roligt sige, at der er lidt forskellige holdninger til, hvordan vi så når de mål, og når vi siger forenkling, er det sjovt så forskelligt, man kan opfatte, hvor det er, der skal forenkles, hvor det er, der stadig skal reguleres.

Med det er også sagt, at der er mange ting i det forslag, som regeringen har lagt frem, som Det Radikale Venstre ikke kan støtte, men ikke desto mindre vil vi gå ind i forhandlingerne med åbent sind. Vi synes, det er vigtigt, at vi får en revision af loven, vi synes, det er vigtigt, at det bliver et bredt forlig.

Når det er sagt, skal det også siges, at vi omvendt er så optaget af de ting, vi synes, der mangler i det her forslag, at hvis ikke vi kan få nogle gode forhandlinger og nogle gode resultater, så står vi hellere udenfor; så det er ikke for enhver pris, vi ønsker et bredt forlig. Men jeg skal kort nævnte nogle af de problemfelter, vi ser, for det er jo dem, der er interessante, selv om der også er flere positive ting i forslaget.

Hvis vi starter med strukturdelen, så har jeg kort i mine spørgsmål til Venstres ordfører bl.a. nævnt, at vi er helt på det rene med, at der vil ske og skal ske en strukturudvikling i det danske landbrug i de kommende år. Det, der er interessant, er jo hvilken strukturudvikling. Vi forestiller os sådan set, at vi nærmer os langt færre fuldtidsbedrifter, men nogenlunde det samme antal deltidsbedrifter. Men skal det ske ved, at de meget store og kapitalstærke landbrug skal blive endnu større og megastore, eller skal det ske ved, at de små og mellemstore fuldtidslandbrug skal have chancen for at blive større?

Vi tror, vi opnår den største effektivisering og det mest rimelige og socialt afbalancerede ved i en periode, i hvert fald i en årrække, at lave en eller anden form for beskyttelse, der gør, og også de mindre landbrug kan være med i den strukturudvikling og ikke efterlades fuldstændig på bagsmækken.

Vi har foreslået i vores oplæg, at man gør det – og det er for forenklingens skyld – at man simpelt hen lægger et lavere loft over, hvor stor den enkelte bedrift kan være, og så er vi til gengæld også med på at afskaffe fortrinsstillingen, som vi også erkender er stødt på visse problemer. Men hvis man bare reducerer, er fortrinsstilling nok det rigtige ord til det, som regeringen foreslår, og hvis man samtidig hæver loftet; så synes vi altså, at det bliver for entydigt.

Det er vores foretrukne model, det er vores udgangspunkt, men det kan da også være muligt, at man kan gøre noget ved fortrinsstillingen, der gør den mere acceptabel, som, om man så må sige, gør den til en større fordel for de små landbrug, så man kan opnå det samme. Men vi så helst den enkle model og vil søge den undersøgt i udvalgsarbejdet.

Jordbrugskommissionerne og deres sammensætning kan jeg godt tilslutte mig som umiddelbart kompromis, og så kan vi diskutere, hvor det skal ligge. Det er vi rimelig åbne over for at diskutere.

Kl. 16.35

Til gengæld, som det også har været nævnt tidligere, så vi gerne nogle forenklinger med hensyn til, hvem der kan købe landbrug. Jeg er også lidt uforstående over for stramningerne på, hvem der kan uddanne sig hvordan til at kunne overtage landbrug på over 30 ha.

Jeg har også overvejet, om man i forbindelse med diskussionen af den her lov kunne kigge lidt på areal- og harmonikravene, ikke for at slække dem, men for at se om det ikke egentlig er mere interessant at kigge på, hvad der kommer ud af forurening på jordene fra den enkelte landbrugsejendom, mere end hvor mange dyr vedkommende har.

Det er nogle af de spor, vi vil forfølge i de kommende udvalgsforhandlinger med henblik på at opnå de overordnede målsætninger, som jeg nævnte i starten. Vi synes, vi skal kigge meget grundigt på høringssvarene fra både landmændene, fra Aage V. Jensens Fonde og fra de grønne organisationer osv. Og jeg håber, at der på et tidspunkt bliver plads til også at få nogle egentlige forhandlinger mellem partierne, når vi er blevet lidt klogere på grundlaget.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Jeg synes, det er spændende med alle de gode ideer, hr. Martin Lidegaard ser frem til, at vi skal forhandle om. Der er mange gode ideer fra de radikale, som vi kan arbejde videre med.

Men hvis vi nu tager udgangspunkt i, hvad der rent faktisk sker ude på landet, så er der en ejendom på 70 ha til salg, kan vi sige. Hvis man så ser på, hvem der er interesseret i at købe den, så er det næsten aldrig en ung driftig landmand, der vil købe den som udgangspunkt for en bedrift. I dag er det rent faktisk sådan, at de skal op på et meget større areal og meget større pro-

duktion, før de unge landmænd vil gå ind og købe.

Så det er jo et frit marked i dag. Hvorfor vil man så begrænse landmandens mulighed for at udvikle sin produktion ved at sætte arealkrav? Hvorfor vil man give andre muligheder til dem, der taber et udbud, f.eks. ældre landmænd, der har mindre jord? Hvorfor vil man give dem et fortrin, fordi de tabte udbudsrunder? Hvad er det for en hensigt, Det Radikale Venstre har med at kun at tale om de mindres muligheder. De er jo allerede til stede i dag.

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Jeg tror, hr. Thor Gunnar Kofoed vil give mig ret i, at hvordan virkeligheden opfattes på landet afhænger meget af, hvem det er, man spørger. Om det er den lille, den mellemstore eller den helt store landmand. Og det er jo fair nok. Der er også nogle interesseremodsetninger her, som alle erkender, også erhvervet selv, og at der skal findes en balance. Det har erhvervet også selv forsøgt i deres udspil til kompromis, hvad jeg finder højst værdifuldt, at man der erkender, at der er nogle interesseremodsetninger, som man bliver nødt til at kigge på. Det er ikke sådan, at alle bare bliver glade, hvis vi fjerner alle reglerne. Sådan er det ikke.

Så kan man spørge sig selv om, hvordan vi regulerer på den bedste måde, og der er vi nok til sinds at sige, at jo mere enkelt, vi kan gøre det, og jo færre af de store, vi kan genere, jo bedre. Der tror vi altså, at det er bedre at have et øvre loft, for det er meget, meget få procent af de nuværende landmænd, der overhovedet vil blive berørt. Det er klart, at de, der allerede er så store, må så have lov til at forblive det, men ud over det er det meget få, det vil ramme. Jeg vil skyde på langt færre end dem, der i dag rammes af fortrinsstillingen.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Den fortrinsstilling, som man hænger meget fast i, hvor mange har fordel af den i forhold til, hvor mange der bliver chikaneret af den? Hvis man ser på, hvor meget det har skabt af nabostrid ude i landdistrikterne, fordi man lige pludselig er begyndt at kæmpe om en ejendom, fordi man har tabt et udbud.

Det er også et problem i den landbrugskultur, der er derude. Rent faktisk har alle jo som udgangspunkt haft den samme mulighed for at

byde på en ejendom, og når man så taber, så giver fortrinsstillingen en mulighed for at byde ind efterfølgende og gøre en skade på den, der vandt. Synes hr. Martin Lidegaard, at det er en god, liberalistisk tankegang?

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Som det er fremgået både af mit tidligere indlæg og mit sidste svar til hr. Thor Gunnar Kofoed, så erkender vi, at der er et problem med fortrinsstilling, og vi foreslår netop en alternativ løsning. Dermed har jeg vist besvaret spørgsmålet.

Kl. 16.40

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Hr. Martin Lidegaard ønsker et mangfoldigt landbrug, og det er for mig hele viften, men hr. Martin Lidegaard har taget et enkelt lidt vissent blad af, som han står og flagrer med ude i den ene side. Skulle der ikke også være mulighed for lidt dynamik i den anden side?

Og erkender hr. Martin Lidegaard ikke, at der i mange tilfælde er forskel på det arbejdsbehov, der er, hvis man har dyreproduktion eller man har planteproduktion? Der er altså et skisma dér.

Men det, der får mig ind på det her, er, at hr. Martin Lidegaard faktisk var inde på at sige, at vi kunne undvære fortrinsstillingen, og næsten i samme åndedrag blev det sagt, at det kun var meget få procent, der var oppe at støde mod loftet ved, at vi giver tilladelse til det her. Jamen gør det så noget, at vi afskaffer det her og giver de få lov til at komme derop? Så har vi da ingen problemer. Var det ikke en god idé?

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Sagen er, at de få, vi snakker om her, samtidig er de mest kapitalstærke landmænd i Danmark og derfor sandsynligvis vil være dem, som vil vokse hurtigst og arealmæssigt mest. Så det kunne måske være en idé at lægge et loft dér.

Så vil jeg gerne sige, at det for mig at se er en lidt gammeldags tankegang, hvis man mener, at den eneste form for vækst i ens produktion, man kan få, er ved at få mere jord. For som jeg også lagde op til, kunne jeg sagtens forestille mig, at ved en bedre udnyttelse af foder og den hele drift osv. – vi ved jo, hvor stor forskel der er fra ejendom til ejendom i dag – så ville man kunne få flere dyr med den samme udledning.

Jeg vil gerne diskutere, om ikke de landmænd, der faktisk driver en forsvarlig miljømæssig drift, også kan belønnes ved at få flere dyr, end de har i dag, så længe udledningen ikke stiger. Der vil jeg gerne diskutere det.

En anden form for vækst kunne jo være, at vi kobler denne her diskussion til hele diskussionen om vandmiljøplan III og CAP-reform og siger, at der også er en vækst, der hedder, at man måske ved at påtage sig nogle forpligtelser i forhold til naturpleje og flere andre ting kan opnå nogle nye synergieffekter. Hvorfor er det kun ved udvidelse af arealer, at man kan opnå vækst i det danske landbrug?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Vi var inde på, hvem der skulle eje jorden, og i den forbindelse kan man nævne, at visse fonde kan erhverve landbrugsjord til naturformål. Vi har foreslået, at der skal være åbenhed i disse fonde, for at man kan gå ind og få en hurtig sagsbehandling. Hvad er De Radikales holdning? Skal der være fuld åbenhed, ligesom vi f.eks. har i landbrugets fonde, promillefondene, med fremlæggelse af regnskab osv., eller hvordan skal det være?

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Principielt går vi ind for så stor åbenhed som muligt på alle felter, dog kombineret med ønsket om så lidt bureaukrati som muligt. Jeg tror egentlig, at jeg vil holde mig inden for den brede besvarelse, idet der nok ikke er brug for at dykke ned i det emne, inden jeg går mere i dybden.

Dog vil jeg sige, at jeg støtter den hensigt, der ligger fra bl.a. Aage V. Jensens Fonde om, at man kan erhverve naturarealer, i hvert fald som landbruget selv foreslår, altså fri ret til at eje naturarealer over 35 ha.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Det var lige et spørgsmål til hr. Martin Lidegaard omkring fortrinsstillingen. Jeg tror, at vi nu har forstået, hvordan de radikale tankegange er omkring fortrinsstillingen. Det er belyst ganske godt.

Hvis man nu forestillede sig den situation, at De Radikale ikke kan komme igennem med det her, som De Radikale lægger op til, hvordan vil det så gå? Vil vi så se De Radikale springe ned i vandet og svømme direkte hen til ministerens

model, eller vil De Radikale stoppe op på vejen og hoppe op i den redningsbåd, hvor der nu sidder nogle stykker, som gerne vil bevare fortrinsstillingen, og så sejle med redningsbåden?

(Kort bemærkning).

Martin Lidegaard (RV):

Det Radikale Venstre vil som altid satse på selv at sidde i redningsbåden. Men jeg vil sige det sådan, at nej, vi svømmer under ingen omstændigheder hen til det nuværende forslag. Det kan jeg love hr. Christian H. Hansen.

Jeg kan også love ham, at det forslag, vi nu lægger frem med et loft på arealet, er, så langt vi har kunnet komme med vores beskedne ressourcer. Og jeg hører jo i og for sig fra alle partier her, at man også er interesseret i ligesom at undersøge alle muligheder, og jeg vil derfor hverken udelukke nogle eller love noget her. Jeg vil bare sige, at det er vores udgangspunkt for at gå ind i diskussionen, men hvis vi kan lave en mere, kan vi sige, spiseligt fortrinsstilling, som stadig tilgodeser, at de små bestik eksisterer, så kigger vi også meget velvilligt på det.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Keld Albrechtsen som ordfører.

Kl. 16.45

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes jo, at debatten har vist, at regeringen med det her lovforslag har leveret noget af et fejlskud. Man har jo sådan set ramt helt uden for skiven, for i den debat, der er foregået rundt omkring i landet, hvad enten det har været i de grønne organisationer eller i landbrugets organisationer, er der sådan set ingen, der har ønsket det forslag, som ministeren her har fremsat. Jeg har i hvert fald ikke kendskab til, at der skulle være nogen, der ville udforme det efter den model. Jeg håber så bare, det gør indtryk på regeringen.

Under alle omstændigheder vil det jo være muligt i udvalget også at undersøge, om der er andre muligheder for flertalsdannelse i denne her sag, for, som også hr. Martin Lidegaard var inde på – sådan har vi det også i Enhedslisten – kan vi meget vel leve med, at det her forslag slet ikke bliver vedtaget, hvis det viser sig at være umuligt at få det markant ændret. Hvis man skal vælge mellem den nuværende lovgivning – den kan man godt kritisere på forskellig vis – og den, ministeren foreslår, så er den nuværende dog langt at foretrække.

I den sammenhæng vil jeg også sige, at jeg synes, vi skal prøve at vinde noget tid til at få belyst og diskuteret, også med mennesker rundt omkring i landet, hvad det er, vi vil opnå. Vi står – forhåbentlig da – over for en afvikling af landbrugsstøtten. Vi står over for at skulle sikre en vandmiljøplan III, forhåbentlig med et kraftigt element af natur og økologi. Vi står over for at skulle se på, hvordan vi kan sikre et generationsskifte i dansk landbrug i en situation, hvor landbrugsstøtten bliver afviklet, hvor vi får et markant prisfald, hvor der bliver helt andre vilkår for landbrugsproduktion og måske også helt andre muligheder, således at det måske om nogle få år ikke vil være sådan, at det er et kapitalistisk landbrug, vi er på vej henimod, med enorme industrielle svinefarme og et enormt tryk på naturen, en fuldstændig uansvarlig produktion, der også er i strid med elementær dyrevelfærd osv., men måske vil have en mulighed for at begynde nye former for decentralisering under hensyntagen til miljøet.

Fru Ritt Bjerregaard var inde på, at vi er nede omkring, at ca. 1 pct. af befolkningen ejer to tredjedele af jorden, og det er simpelt hen ikke acceptabelt. Perspektivet kan da ikke være, at denne jord skal anvendes på en sådan måde, at så få som overhovedet muligt er beskæftiget inden for landbruget. Det er jo det, som det her lovforslag lægger op til. Det er et perspektiv, der går ud på, at så få som muligt skal eje det og så få som muligt skal være beskæftigede i landbruget. Det er jo simpelt hen uden perspektiv for noget som helst.

Så vi vil egentlig foreslå regeringen, at man laver en slags moratorium her og siger: Lad os tage en ordentlig debat forfra, for det her var altså et fejlskud. Ministeren ramte ved siden af skiven, og det er så dét. Hvis ministeren vil erkende det, er det jo fint; så kan vi jo begynde forfra på en dialog.

Så har der f.eks. været en diskussion, om man så skulle give sig til at slække på fortrinsstillingen for måske at få nogle lavere arealgrænser osv. osv. Der vil vi i Enhedslisten tilråde, at vi går med både livrem og seler. Vi vil i hvert fald ikke begynde at slække på noget som helst i den nuværende situation, hvor strukturudviklingen forløber hen over hovedet på de mennesker, som skal være her og leve af og også kunne nyde vores natur. Så det er i hvert fald en opfordring til ministeren – men det er jo også noget, som et flertal i udvalget kan sikre.

Vi vil arbejde for, at vi først får en vandmiljøplan, at vi får overblik over afviklingen af landbrugsstøtten. Vi slipper ikke nogen strukturudvikling løs, som det allerede sker alt for meget, før vi har set, hvordan vi kan skabe et bæredygtigt landbrug med mere natur, flere ejere, flere, der er beskæftiget, og ikke den der perspektivløse kapitalistiske drift, som det her lægger op til. Det vil være vores udgangspunkt i eventuelle kommende forhandlinger.

Kl. 16.50

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg skal nok lade være med at stille mere end ét spørgsmål til hr. Keld Albrechtsen. Det er heller ikke sikkert, jeg får et svar på det, men hvor er det, udover i primærlandbruget at der bliver færre beskæftiget i landbrugserhvervet?

Det næste er: Jeg hører næsten på hr. Keld Albrechtsens tale, at man ønsker de samme tilstande indført her i Danmark, som man havdeovre østpå før Murens fald. Det skal være fælles, det hele, og så skal vi se, hvad der kommer ud af det: I praksis skal vi tilbage til roehakken igen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg tror, at hr. Jens Kirk måske lidt nærmere skal studere den form for tvangskollektivisering, som fandt sted i Sovjetunionen. Det var faktisk et forsøg på at gennemføre en industriel stor-drift i landbruget, ligesom vi nu oplever, bare under kapitalistiske former, her i Danmark. Desværre går det i samme retning som det, der var i Sovjetunionen. Der er lidt anderledes ejendomsforhold, men ellers er det den samme form for produktion i strid med befolkningens interesser, i strid med naturen.

Så jeg tror sådan set, at jeg kan sige til hr. Jens Kirk, at det hverken er den sovjetiske model eller hr. Jens Kirks model, som Enhedslisten går ud fra. Vi ønsker f.eks. at få mindre enheder på slagterier, mejerier osv. Det kan også give mere beskæftigelse, bedre produkter og – jeg tror, det var hr. Touborg, der var inde på det – mere varierede produkter, som kan give flere beskæftigede netop i mejerier og slagterier osv. i stedet for den monopolindustri, vi har i dag.

Men det er den vej, det går med partiet Venstre. Det er i retning af monopoliseringer og koncentration i hele landbruget og den tilknyttede industri.

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Så er det hr. Mogens Nørgård Pedersen som ordfører.

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Det er for os Kristendemokrater vigtigt, at landbruget får nogle gode rammer, der betyder, at erhvervet kan opretholde en god konkurrenceevne. Det er også vigtigt at sikre bosætning og udvikling i landdistrikterne. Vi er enige med regeringen i den målsætning.

Men når det kommer til at afveje hensynet til bosætning på landet over for hensynet til landbrugets konkurrenceevne, mener vi, at regeringen er gået for langt i retning af at fremme meget store bedrifter. Regeringen påstår indirekte, at meget store bedrifter er mere konkurrencedygtige end lidt mindre enheder. Det er en påstand, vi gerne vil have dokumenteret.

Vi finder, det er vigtigt, at regeringen er opmærksom på at justere reglerne for maksimal arealstørrelse i forhold til landbrugets behov for større bedrifter og god konkurrenceevne, men vi mener, at regeringen med det forslag er med til at forcere en udvikling i retning af væsentligt større bedrifter.

Kristendemokraterne er især betænkelige ved lempelsen, der gør, at der ikke er nogen begrænsning af det areal, landmændene må eje, hvis landmanden ikke køber mere end fire ejendomme, når blot ejendommen ikke ligger længere væk end 10 km i luftlinje fra landmandens bopæl. Vi er bekymrede for, at især denne lempelse vil føre til, at der på lidt længere sigt kun bliver ét til to landbrug i et sogn, og det mener vi er en meget uheldig udvikling.

Kristendemokraterne finder det vigtigt at sikre liv på landet. Vi mener, at lov om landbrugsjendomme skal være med til at sikre bosætning på landet.

Vi noterer os med tilfredshed, at der med lovforslaget ikke umiddelbart ændres på bekendtgørelsen om dyrehold og arealkrav, men at regeringen vil afvente resultaterne af Vandmiljøplan III. Det kunne da være interessant at høre, i hvilken retning regeringens overvejelser går på dette område. For os er det vigtigt, at produktionen skal være der, hvor jorden er, ellers bliver der åbnet op for de meget store, fabriksagtige landbrug.

Vi noterer også, at afstanden mellem de landbrugsjendomme, der erhverves, som noget nyt opgøres i fugleflugtslinje, hvor det før blev opgørt i vejafstand. Specielt når det gælder lokali-

teter, der ligger ved f.eks. søer, fjorde og lign., betyder de ændrede regler, at landmanden kan komme til at køre mellem 30 og 50 km for at komme til sin tilkøbte ejendom.

Vi vil også under udvalgsarbejdet have belyst nærmere, i hvilket omfang der med lovforslaget åbnes op for, at selskaber kan drive landbrug.

På den positive side tæller, at der med lovforslaget sker en forenkling, idet tre love samles i en lov, en ændring, der forhåbentlig kan reducere den megen administration, der i forvejen er på området. Hvis der skal være regler om fortrinsstilling, mener vi, at de skal have et reelt indhold. Alternativt kunne man overveje at lade yngre landmænd få fortrinsstilling til jord og derved lette deres muligheder for at etablere sig.

Kl. 16.55

Vi finder det også problematisk, at bopælspligten fjernes, hvis landbrugsejendommene tilplantes med mindst 30 ha skov. Derved vil ejendommen kunne bruges som sommerhus, og det vil kun føre til yderligere affolkning på landet.

Vi vil selvfølgelig deltage konstruktivt i det videre udvalgsarbejde og håber på at kunne få forslaget forbedret på en række områder.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg vil gerne spørge hr. Mogens Nørgård Pedersen, om han mener det, han sagde, om han mener, det er landbruget, der skal sikre, at der er liv på landet også i fremtiden? Er det ikke illusorisk, når vi allerede nu må sige, at hvis vi skal fylde forsamlingshuset, så er det en bonde og ni udflyttere i de gårde, ejendomme og beboelser, der er solgt fra, at så kan de tilsammen fylde forsamlingshuset, og det kan vi ikke ændre på?

Så kan jeg ikke lade være med at spørge hr. Mogens Nørgaard Pedersen, om ikke han har regnet på, hvor mange ha der i grunden er inden for en radius af 10 km? Hvor mange brug kan der i grunden være derindenfor? Er det ikke ulogisk, at hvis man nu inden for den radius skulle være så heldig at kunne finde fire herregårde, så skulle de at splittes op?

(Kort bemærkning).

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Jo, men det er jo ikke vores opfattelse, at liv på landet alene har noget med landmænd at gøre. Det, som vi gerne vil sikre er, at når ejendommene bliver slået sammen, hvad de jo allerede bliver under nuværende lov, så vil vi sikre, at der også er folk, der bosætter sig på landet, som ikke

nødvendigvis har landbrugserhverv som deres hovedbeskæftigelse.

Derfor glæder vi os da også over, at forslaget tager højde for, at der skal være et vist jordtilliggende til de bygninger, der, om jeg så må sige, bliver i overskud. På den måde er vi også med til at sikre, at det er attraktivt at have sådan en ejendom.

Det er da rigtigt, at hvis ejendommene er for store inden for 10 km's afstand, så skal de splittes op. Men det er dog muligt at have fire ejendomme af en vis størrelse inden for 10 km.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Kristendemokraterne vil have, at yngre landmænd skal have fortrinsret til at erhverve jord, synes jeg, jeg hørte hr. Mogens Nørgård Pedersen sige. Det er sådan set en udmærket tanke. Visionen, ideen er jo o.k., men vil man sætte de frie markeds kræfter ud af spil? Sådan som jeg har viden om, at det normalt foregår, er, at hvis en stor svineproducent ønsker at købe en ejendom hos en ældre landmand, og der også er en ung landmand med, jamen så er det som regel altid den unge landmand, der i sidste ende får lov til at overtage, hvis de byder det samme beløb.

Men hvordan vil man med fortrin sikre, at den yngre landmand altid kan overtage ejendommen, hvis han ikke byder nok eller ikke byder op? Hvem skal tage det tab? Så det er meget svært og kompliceret at lave den ordening med, at de yngre landmænd skal have et fortrin, for det koster jo noget.

(Kort bemærkning).

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Det er rigtigt, at jeg sagde, at alternativet kunne være, at man overvejede, at yngre landmænd skulle have fortrinsret. Så lad det være på overvejelsesstadiet. Det bemærkede jeg også, at du nok havde registreret.

Det er jo sådan i landbruget i dag, at det jo ikke er de frie markeds kræfter, der råder med de støtteordninger, der er. De støtteordninger, der er, er jo med til at kapitalisere jorden, så på den måde er vi jo nødt til at regulere det og nødt til at styre det. Det er da klart, at en yngre landmand ikke skal have fortrinsret til jord, hvis han underbyder markedsprisen. Sådan må det da naturligvis være.

Den fg. formand (Inge Dahl Sørensen):

Man skal passe på med direkte tale.

(Kort bemærkning).

Thor Gunnar Kofoed (V):

Jamen alle de støtteordninger, som alle henviser til her i Folketinget, er vi vel enige om rammer såvel store landbrug som små landbrug ens. De rammer unge landmænd og gamle landmænd ens. Der er jo ikke nogen forskel på støtteordninger på den måde, at de favoriserer nogle frem for andre. Så det er jo ikke det, der gør, at nogle skal have fortrin frem for andre. Og alle har vel i bund og grund ifølge det lovforslag, som ministeren lægger frem, lige muligheder for at erhverve jord, uanset hvor stor, hvor gammel, eller hvor lille man er.

Kl. 17.00

(Kort bemærkning).

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Det er jo rigtigt, at støtteordningerne rammer ens, når vi gør tingene op i procent. Tidligere har jeg udtalt mig om procentregning, men det skal jeg nok lade være med, for man kunne jo komme galt af sted. Men det er dog sådan, at en vis procentdel af en større kapital er mere i kroner og øre, end den er af en mindre kapital.

Det er også klart, at medmindre man har fået midler på anden vis – jeg tænker ikke på uærlig vis, men på arv, overtagelse osv. – har de landmænd, der alt andet lige har haft gården i drift i længere tid, bedre mulighed for at være med, og vi vil simpelt hen gerne sikre, at også de yngre, dynamiske landmænd, som vi har hørt om i dag, får mulighed for at være med.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Jeg har et lille spørgsmål til hr. Mogens Nørgård Pedersen om fortrinsstilling. Nu blev de yngre jordbrugere nævnt, og jeg kan forstå, at det bare skal blive ved overvejelserne, men jeg går ud fra, at når man siger det her i dag, har man gjort sig nogle overvejelser om, at nu skal det til at være dåbsattesten, der skal afgøre det.

Det, jeg egentlig godt kunne tænke mig at vide, er, hvilken model man har tænkt sig i Kristendemokraterne. Skal der stå 1963, 1944 eller 1979 på dåbsattesten? Det er et simpelt spørgsmål. Og hvad nu, hvis Kristendemokraterne ikke kommer igennem med det forslag? Vi har jo kunnet høre af debatten, at den redningsbåd, som hedder fortrinsstillingen, sidder der ganske

mange i allerede nu, og er det sådan, at Kristen-demokraterne også kommer derop? Så er den altså ved at sejle den rigtige vej.

(Kort bemærkning).

Mogens Nørgård Pedersen (KD):

Det har altid været min opfattelse, at ved en førstebehandling kan man godt lufte nogle overvejelser og nogle ideer for så at slå til under udvalgsbehandlingen og være mere konkret. Det, jeg kom med her, var et forslag, og jeg vil da sige til hr. Christian H. Hansen, at jeg stiger gerne op i redningsbåden, hvem der så end har søsat den. Hvis flertallet sidder i redningsbåden, ville jeg synes, det var en rigtig god idé.

Fødevareministeren (Mariann Fischer Boel):

Jeg vil meget gerne have lov til at sige tak til ordførerne. Jeg synes, der har været lanceret utrolig mange interessante synspunkter her ved førstebehandlingen, og jeg er også overbevist om, at de mange interessante synspunkter vil kunne danne grundlag for en frugtbar drøftelse, som vi efterfølgende skal have, om muligheden for at nå til en fælles forståelse.

Jeg vil godt understrege, at jeg fortsat finder, at det er utrolig vigtigt, at vi kan opretholde en konkurrencedygtig produktion i landbruget i Danmark. Jeg mener også, det er nødvendigt at give landmændene muligheder for at tilpasse sig strukturmæssigt til den konkurrence, de skal kunne matche i fremtiden, for uanset hvad vi beslutter her i Folketinget, fortsætter strukturudviklingen. Vi har jo set, at strukturudviklingen kører videre, uanset hvilke landbrugslove vi måtte vedtage, for der findes altid metoder til at komme videre. Vi har endnu ikke set konsekvenserne af CAP-reformen, men der er ikke nogen tvivl om, at den vil skærpe konkurrencen, uanset at den ikke blev så ambitiøs, som et flertal her i Folketinget ønskede og gerne havde set.

Jeg synes også, det er vigtigt, at de bedrifter, vi får i fremtiden, bliver af en sådan størrelse, at det er muligt at ansætte medarbejdere, så det også bliver muligt for landmandsfamilier at have et ganske almindeligt familieliv og holde ferie ligesom alle andre mennesker. Nutidens unge piger orker ikke at være gift med en landmand, der passer køer 365 dage om året, og det synes jeg vi bør have en vis forståelse for.

Lovforslaget medfører ikke nogen revolution. Som flere har været inde på, vil der fortsat være en bred vifte af landbrug, for det er jo ikke alle

landmænd, der har mulighed for eller ønsker at købe 400 ha.

Kl. 17.05

Jeg vil godt sige om den herremandsmentalitet, som mange af ordførerne har været inde på, at det er en illusion at tro, at man vil kunne sammenlægge fuldstændig, som man har lyst til, efter de regler, der ligger i lovforslaget. Der er begrænsninger med hensyn til afstandene. Om end man kan nå længere ud med 10 km i luftlinje end med 10 km ad landevejen, er der helt klare begrænsninger for, hvor meget det overhovedet vil være muligt at skrabes sammen i et område, også for så vidt angår sammenlægninger. Jeg forstår, at nogle har lidt problemer med det, fordi de synes, at 200 ha er for meget. I landbrugets udspil er det 185 ha, og der er en grænse på 2 km for, i hvor høj grad man kan gøre brug af sammenlægningsinstrumentet. Så begrænsningerne i lovforslaget er talrige, og de giver altså ikke mulighed for de kæmpestore landbrug, som nogle øjensynligt på en eller anden måde har fået ind på nethinden.

Der bliver i lovforslaget taget hensyn til naturen. Der bliver mulighed for flersidig anvendelse af landbrugsjorden i langt større udstrækning end tidligere, og ejerne kan frit vælge, om de vil dyrke jorden eller ønsker at indfri kravet om at omlægge driftsjord til natur. Forslaget åbner også mulighed for, at fonde, offentlige myndigheder og i øvrigt også foreninger vil få væsentlig lettere ved at erhverve landbrugsjord. Så alt i alt synes jeg, der ligger nogle pejlemærker i lovforslaget, som kan være med til at indfri nogle af de forventninger, som også landbruget har til den fremtidige strukturudvikling.

Lovforslaget bygger, som flere også har været inde på, i meget stor udstrækning på udspillet fra det udvalg, der har siddet og arbejdet og kom med oplægget før sommerferien. Repræsentanterne for landbrugets organisationer var ikke i alle tilfælde enige i udvalgets anbefalinger og foreslog andre grænser for muligheden for at struktursammenlægge, men bortset fra reglerne om fortrinsstilling var der stort set ikke de store divergerende opfattelser, og at regeringens pr. automatik skulle adoptere landbrugets udspil som den eneste sandhed, tror jeg ikke. Det var ikke nødvendigvis den vej, man ønskede at gå.

For så vidt angår fortrinsstillingen, har jeg jo aldrig lagt skjul på, at jeg personlig synes, den er en vanskabning, og at den i virkeligheden burde fjernes fuldstændig. Men jeg har erkendt, at det ikke vil være muligt, og derfor eksisterer for-

trinsstillingen altså stadig i lovforslaget, om end i en lidt anden udformning end den, vi kender i dag.

Forslaget skal, som flere også har været inde på, ses i sammenhæng med det lovforslag, vi behandlede umiddelbart forinden, altså driftslovforslaget. Jeg ved ikke, om hr. Martin Lidegaard er i salen, men jeg vil godt svare ham alligevel. Hele diskussionen om harmoni hører jo ikke til i forbindelse med landbrugsloven, men når vi har afsluttet forhandlingerne om vandmiljøplan III, vil den blive indarbejdet i driftsloven.

Så vil jeg godt knytte nogle ganske få bemærkninger til nogle af de elementer, der er blevet bragt frem i debatten. Jeg tror, næsten alle ordførerne har været inde på jordbrugskommissionerne, og her har vi valgt en midlertidig løsning for ikke at foruddiskontere Strukturkommissionens udspil og de politiske drøftelser, der på et eller andet tidspunkt formodentlig munder ud i en ændring af den amtskommunale struktur. Indtil videre bliver jordbrugskommissionerne derfor liggende i det regi, hvor de har ligget hele tiden. Der er altså en jordbrugskommission i hvert amt, men selvfølgelig skal der ske nogle justeringer efterfølgende. Sammenlægningen af jordbrugskommissionerne mener jeg der har været bred enighed om.

Jeg tror, det var hr. Keld Albrechtsen, som mente, at jeg rammer fuldstændig ved siden af skiven. Nu plejer jeg ellers at være en habil skytte, så det mener jeg faktisk ikke. Det kan godt være, jeg ikke rammer lige i den sorte plet, men jeg rammer i hvert fald skiven, og jeg bliver også nødt til at sige til Enhedslistens ordfører, at det er faktisk sådan, at de grønne organisationer, der sad med i udvalget, støtter udspillet. Derfor kan jeg ikke forstå det billede, hr. Keld Albrechtsen prøver at tegne af, at de grønne organisationer skulle være utilfredse med udspillet, for det er simpelt hen ikke korrekt. Som jeg sagde før, har der været divergerende opfattelser med hensyn til fortrinsstillingen, men det er det eneste, man ikke har været enige med de grønne organisationer om. Landbruget ville jo ikke gå så langt.

Kl. 17.10

Så nævnte Kristendemokraternes ordfører, at vi skal sørge for, at også de, der ikke har landbrug som hovedbeskæftigelse, kan bo ude på landet, og det giver forslaget om, at bygningerne kan sælges fra, netop mulighed for. Sagen er jo, at hvis vi ønsker at fastholde kravet om en bolig

for hver 185 ha, vil man kunne fristes til at lade bygningerne stå og forfalde, fordi der ikke er noget incitament til at holde dem i god stand. Jeg mener at kunne huske, at hele ideen bag ønsket om at fastholde en ejendom for hver 185 ha stammer tilbage fra loven fra 1998, hvor man arbejdede med byggeklodsprincippet, men alle har jo kunnet se, at det princip ikke fungerer, og derfor synes jeg, det er bedre, at nogle flere får mulighed for at bo på landet med et jordtilliggende på 2 ha, så de kan have lidt hobbydyr ved siden af.

Lad os nu se nærmere på de mange forskellige synspunkter, der er kommet frem under debatten. Jeg synes i hvert fald ikke, vi har talt os fuldstændig fra hinanden.

Til sidst vil jeg godt gentage mit ønske om et bredt forlig om landbrugsloven. Jeg synes, vi har et godt udgangspunkt i lovforslaget, som det ligger, og så må vi med fælles kræfter se, om vi ikke efterfølgende kan nå frem til en fornuftig løsning under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 107:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om arbejdsmiljø og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. (Overførelse af sekretariatene for Arbejdsmarkedets Ankenævn og Arbejdsmiljøklagenævnet til Den Sociale Ankestyrelse m.v.).

Af beskæftigelsesministeren (Claus Hjort Frederiksen).

(Fremsat 10/12 2003).

Lovforslaget sættes til forhandling.